

MATTIN TREKU

AHAL DENA

SB-961

10232

AHAL DENA

AUSPOA LIBURUTEGIA

108

COLECCION AUSPOA

**Administración: Plaza de Santa María, 2 — Tolosa
(Gulpúzcoa-España) Tel. 661612**

**Dirección: Rvdo. P. Antonio Zavala, S.J. Colegio de
S. Ignacio. Ategorrieta. — San Sebastián.**

ORDAINDU BEARRAK:

**Urte betekoa: 420 pezeta
Ongilleak: 700 »**

**Atzerrian: 560 pezeta
Ale bakarra: 50 »**

MATTIN TREKU

AHAL DENA

AUSPOA LIBURUTEGIA

1971

© Auspoa Liburutegia
Tolosa (Gulpúzcoa)

Depósito Legal. S. S. 6/72
IZARRA - Peña y Goñi, 13
San Sebastián - Enero 1972

ARKIBIDEA

Mattin bertsolaria	9
Liburu au nola egin dan	15
Lagunen aitormena	21
Mattinen bertsolari lehen urratsak (P. La- fitte-k)	32
Zonbeiten abilezia	35
Onhartzea	40
Jakintsun bati	43
Ahetze maitiarentza	45
Ahetzeko ohointza	48
Esker minak	55
Pilotaz	58
Ahetzeri herriko bozez	62
Herri bateko bozak	65
Txarteletan	68
Sorginaren errepostak	72
Espos batzueri	75
Ahetzetik Mattinek Xalbadorri	79
Sanjakor bati	83
Hiru penitentzi	88
Bozak	90
Senar-emazteak	94
Errexil zenari	101

Mutxurdi bati	103
Basa-ahuntza	106
Kukusoa	111
Portuges bati	113
Eskuara ala latina?	116
Aberatsa	120
Gazteeri	122
Pobrea ta aberatsa	124
Mattin eta San Pedro	129
Kasinetik etxerat	133
Astoa	135
Moda-denda	137
Aita ta semea	139
Desafioa	142
Ama ta seme kalpar-luzea	144
Aita-sui-gaiak	148

MATTIN BERTSOLARIA

Ez da izango, nik uste, Mattin bertsolaria ezagutzen ez duan euskaldunik. Ta olakorik balitz, beretzako kalte: aren alaitasunak zerbait falta duala esan genezake.

Bertsozaleoi beintzat makiña bat une eder-gozo pasa arazi digu bere umore ederrarekin; edo, berak dion bezela esateko, bere «onbore» ederrarekin. Bozkario ta alaitasun-banatzalle pizkorra Mattin... Ba ote da mundu ontan lantegi ederragorik?

Mattinek ere bere kezkak eta arantzak izango ditu noski. Orregatik bai egia Lazkao-Txikik bein batez kantatu ziona:

Pozak kantatzen dakiena ta penak gordetzen dakiña.

Bañan oraindaño Euskalerrriak etzion ezerren aitormenik egin; euskaldun guziok Mattinekin zorretan bizi giñan. Ai-

tormen ori Donostian egingo zaio, 1971'ngo. Ilbeltzaren 16'an, omenaldi eder bat eskeñiaz. Bañan Azpillagak bein batez batez esan ziona:

alako batez aipa zaituzte
bañan bazendun ordua.

Ta Lasartek:

ĩñortxok ere ez dizu egingo
merezi baño geiago.

* * *

Liburu au egiteko *Herria* aldizkariaren zenbakiak aztertzen ari giñala, onako lerro auek arkitu genituan, Mattini buruz, *E. B.* dalako batek firmatuak (1):

«Urrundik so egin eta, gizon ttipitto lodi bat duzu ikusiko. Bainan hurbiltzearekin, haren begiak dira bakarrik ageri: begi batzu dena malezia, halako irri maltzur batekin. Haren begiek ere ikusi zaituzte: ohartu dira bereala nun dukezun lotkia pertsu baten botatzeko».

Au egia ote dan erabakitzeke, aski litzake, nik uste, liburuaren azalean jarri

---

(1) *Herria*, 1963/III/21.

degun erretratoari begiratzea. Gero one-
la jarraitzen du *E. B.* dalako orrek:

«Irri eginarazteko, Mattin nagusi!

Aipa ditzan apez, mutxurdin, donado,
ostaler edo guardak, Mattinek irri egina-
raziko du, tripako mina jauzi arte. Aski
nigar baita munduan, badugu segur ho-
lako baten beharra, penen ahanzteko!»

* * *

Mattin bertsolaria, Lapurdiko Ahetze
errian eta Harrieta baserrian sortu zan
mundura, 1916/X/11'an.

Izen-deiturak, Mattin Treku ditu.

Bere aita ere etxe berean sortua zan,
Harrietan. Bañan aitaren aita gipuzkoa-
rra zan, Lezokoa, karlisten bigarren ge-
rra-denboran, mutil koskorra zalarik, gu-
rasoekin Ahetzera etorria.

1940 urtean, Mattinen familia Harrieta-
tik Mulienia esaten zaion baserrira alda-
tu zan. Arrezkeroztik bertan bizi da
Mattin.

Mulienia itz ori, agian erdi euskera ta
erdi erdera izango da, «moulin» frantze-
sez errota baita. Bañan, an errotarik iñoiz
izan bada, aize-errota bearko zuan. Kax-
ko batean baita.

Gure Euskalerrri menditsu onetan, jende asko, ala bearrez noski, mendi-zoko triste-illunetan bizi da. Bañan Lapurdin olakorik gutxi dago. Zabaldegi ederrak, urrutiko bistak, eguzkia egun guzian...

Ta Mattinen etxe-inguruan ere berdin. Begiak ez dute an oztoporik egiten, Gipuzkoako ta Naparroako mendiak jo arte: Jaizkibel, Aiako Arria, Larrun, Iban-telli, Artxuria edo «Peña Plata», Artza-mendi, Baigura...

Ta ara bitartean, muño-malda bigun aietan, belardiak, arta-soroak, ariztiak, maasti bat edo beste, garo-lekuak... Ta an da emen baserri txuri-gorri politak, irriparrez bezela...

Toki argia, zabala, atsegiña, alaia, biotz-pitzgarria... Nolako tokia, alako nagusia...

Mattin, 1947/VII/9'an ezkondu zan; andregaia, Senperen sortu ta Arbonan bizi zana; Mari izena, ta Olandegi ezkongaietako deitura.

Seme bakarra izan dute, Jean Pierre, ta alabarik bat ere ez.

* * *

Bertsotarako zaletasuna ta doaia, jatorritik datorkio Mattini.

Mattinen amaren lengusu bat —aren ama ta Mattinen amaren aita, anai arre-bak— bertsolari zan. Arek ere Mattin izena; ta deitura, Gariador. Zenbait bertso badu paperetan emana. Arrangoitzekoa zan.

Bestalde, amaren aldeko aitonari bertso asko ikasi zion Mattinek. Erruz zekiana omen zan. Ta, era berean, Mattin ere bertso ta doñu zarretan asko dakiana da.

Aiton orren osaba bat ere, bertsolari zan. Mattin ura ere. Ta deitura, Inhargué. Bañan «Xexenko» esaten zioten. Ahetzekoa zan.

* * *

Noiz asi ote zan Mattin bertso kantatzen? Gai onezaz oso idaz-lan polita egin digu Lafitte jaunak, Oxobi zanari ikasi zizkionak paperean ezarriaz. Ondoko orri-aldeetan arkituko du irakurleak.

Bañan argitasun geiago bildu nairik. Mattini berari galdetu diogu. Ona aren erantzuna:

«Hamazazpi urte nituen, eta Sarako bestak hemen Eskual-herriko famatuenak izaten ziren. Eta bertsulariak izaten zi-

rela, ta nik ere gogoa naukan beti bertsulariak entzuteko. Ta goizean eguerdi arte arbi-jorran aritu, etxean bazkaldu ta arratsaldean bizikletan joan nintzen.

Bainan egun hartan bertsulari bakarra zen, Panpale erraten ziotena, Luhusokoa, Larralde deitura. Etzuen lagunik, bere lehengo lagun denak hil-eta.

Bertsutan bakarrik ari zen, erranez orduko gazteak etzutela bertsutarako alderdirik; nahiago zutela ostatura gan, mozkortu eta han egon; etzirela lehengoak bezalako gazteak...

Ni berriz ez nintzen atrebitzen, deus ere edan ez nuelako; zerbeit ere edan izan banu, kuraia gehiago izango nuen horretarako. Bainan orduan lagunek behartu ninduten; heiek ereman ninduten, eta haren aldean jarri mahain baten gainean. Eta hantxe, nahi ta nahi ez, hasi egin behar... Orduantxe hasi nintzen lendabiziko, plazan, Panpale harekin...»

A. Z.

LIBURU AU NOLA EGIN DAN

Liburu onek bi motatako bertsoak ditu: Mattinek paperetan emanak edo jarriak, eta jendearen aurrean kantatuak.

* * *

Paperetan emanak, batzuek argitaratu gabe zeuden, ta Mattinen eskutik jaso ditugu; besteak, *Herria* aldizkarian agertuak ziran, eta guk orain andik kopiatu.

Liburura baño len, Mattinek berriro ikusi nai izan ditu, lengo okerrak zuzendu ta bere gustora jartzeko.

Zer esanik ez, bertso geiago ere badu paperetan. Bañan ez ditugu danak jasotzen al izan.

Mattinek beste bi jarri-aldiren berri eman digu. Bati buruz onela esan digu:

«Soldado gan baino lehen, neskatxa batekin eta bertzearekin ibiltzen ginen; da gero, soldado nintzela, izkribatzen nio-

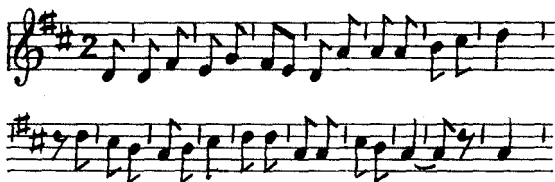
ten, ez andregai ta ez deus ere, lagun bezala.

Ta egun batean bi neskatxeri bertso berak igorri niozkaten, hek ez baitzuten elgar ezagutzen».

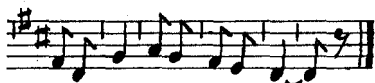
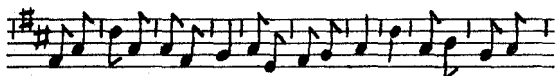
Bañan, tamalez, bertso aietatik lenda-bizikoaz bakarrik oroitu da orain:

Zure karta harturik
nago lorietan,
irakurtu-ta egon naiz
istan bat gogoetan;
zer pentsamendu nuen
gogo-bihotzetan
esplikatuko dautzut
bertsu berrietan.

Beste aldi batez, mutil batek ala eskatuta, Mattinek neskatxa bati jarri zizkion bertsoak. Auetatik, bertso oso batez eta beste baten erdiaz oroitu da:

Maitia, nik ez dakit
zer egin zuretzat,
zuk aldiz axolarik
eztuzu enetzat;
huna hortaz zer dion
gaur ene bihotzak:
enganatzen nauela
amodio hotzak.

Errepusta eman nauzu
etzinakiela,
joaitian bezin asto
jin nintzen gibela.

* * *

Jendearen aurreko bertsoak, lenengo magnetofonoz jaso ta gero paperean ezarri izan dira. Bertso asko kopiatu degu; ta gero, mordo artatik, liburuan obeto emango zutenak berezi.

Badakigu emengoak baño obeak ere izango dituala Mattinek, an da emen kan-

tatuak. Guk Mattinen liburu bat egin nai izan degu, alik-eta onena... Bateren bategen liburu oberik egin ditekeala irizten badio, ez dezaiola berriketari eman, lanari baizik...

Bertso-saio batzuk, magnetofonoz gerok jasoak genituan; ta beste batzuek, gure adiskide on batzuek utzi dizkigute: Kanboko Mixel Itzaina, Baionako *Musée Basque* deritzaiona, Aierrako Emile Larre, Bergarako Gorrotxategi bertsolaria, Leitzako Jose Mari Aleman,... Milla esker danori!

Era orretan berezitako bertsoak ere, Mattinek berriro ikusi ditu, zerbait oker kopiaturik bazegoan zuzentzeko, magnetofonoan illun entzuten zana argitzeko, ta bere gustora jartzeko.

Bañan saio batzuk beste bertsolariren batekin egiñak baitziran, gañontzeko bertsolariak ere ikusi dituzte norbere bertsoak.

* * *

Beste liburutan, Xalbadorrenean adibidez, bi bertso-mota auek, paperetan jarriak eta jendearen aurrean kantatuak, aparte jarri izan ditugu.

Oraingo ontan, berriz, ez ditugu alkarrengandik berezi nai izan. Bakoitza noiz kantatua edo noiz paperetan emana zan begiratu degu; ta zaarrenetatik asi ta aurtengo saioetan kantatutako bertsoak jarri arte, or du irakurleak Mattinen bertso-lanaren erakusbide bat.

* * *

Bertso-sail bakoitzaren aurrean, doña jarri da. Mattinek kantatu, magnetofonoz jaso, ta Manuel Yaben eta Ambrosio Zatarain-ek solfeoz jarri. Milla esker bi jaun aueri!

Doñu batzuk ezagunak ziran: Oxalde ta Etxahun, «Iduzki denean», «Iparragire abilla dela», ta abar. Ala ere, zenbait aldaketa egiten baitu, doñu zaar oiek bere gisa kantatzen baititu, Mattinen aotik erten bezelaxe jarri nai izan ditugu.

* * *

Ta, azkenik, liburuaren izena Mattinek berak asmatua dala esan nai genduke. Bera liburuaren aita ta bera aita-jauna, eliz-bataioetan ez bezela...

«Ahal dena»... Izen egokia, mamitsua

ta zer pentsaturik ematen duana. Obe litzake, Mattinek bezela, gu danok ere euskeraren alde «ahal dena» egingo bagendu...

LAGUNEN AITORMENA

Lasarte bertsolariaren omenaldian, 1971/III/19'an alegia, *Urbia* jatetxeko bazkalondoan, urrengo omenaldirako aukeratua Mattin zala adierazi zanean, lenngo, txalo-aldi luze ta ia belarriak gortzerañoko bat entzun zan, ta urrena bertsolariak bere lagun Mattinen gorantzak kantatzeari ekin zioten. Orduko bertsoak ere liburu ontan jarri bearrak zirala pentsatu degu. Ona emen:

Basarri:

Botazioan erantzun ori
 entzun det arpegi alaiz,
 emen gizonak omentzen dira
 bere sasoiz edo garaiz:
 ni Mattinentzat pentsatzen ere
 egondua naiz oso maiz,
 nere paltarik ezta izango
 zintzo asko etorriko naiz!

Matxain:

Gogoan daukat, Mattin maitea,
 nik zuri zer esan nizun,
 gizonak badu mundu onetan
 makiña bat eginkizun;
 lengo urtean bigarren mallan
 jendeak zu utzi zizun,
 zedorrek ez dakizu erriak,
 Mattin, zenbat nahi dizun!

Lopategi:

Bertsua ongi bialdutzeko
ez du guk ainbeste neke,
diruz neurtzera juan ezker
ezin leike saldu merke;
jaia neretzat balitza ere
poz geiagorik ez nuke,
omenaldi bat merezi zuen
umore onaren truke.

Xalbador:

Auteskunde horrek ukitu nau
bihotza bete-betean,
pozaren pozaz sentitzen baitut
malkoa begitardean;
ni ihaz omendu ninduten ta
Mattin urrengo urtean,
hola Gipuzkoan hartzen gaituzte
beren besuen artean.

Aguirre:

Baserrik zion bere tokia
ordun nai duela bete,
neri're etzait nai ordurako
pasatuko urtebete;
siñistu gero Mattin ez dula
nik baño geiago maite,
nik ere orduan kantatuko det
preso sartzen ez banaute.

Uztapide:

Mattin, zuretzat eztu atzenik
guk daukagun biotz-naiak,
mugaz arunzko ta ununzkuak
nola baigeran anaiak;
bertsolaritan gutxi dirade
zu zeran bezin alaiak,
urrengo urtian ibilli bearko
neska-mutillaren gaiak!

Azpillaga:

O, Ahetzeko urretxindorra,
Lapurdiko aingerua,
munduan bizi zeralarikan
arkitzen dezu zerua;
omenaldirik ikusi gabe
kantatu dezu mordua,
alako baten aipa zaituzte
baiña bazendun ordua!

Gorrotxategi:

Prantzes txiki xeblebre au degu
jende dena daramana,
euskeran alde bere denboran
ainbat alegiñ emana;
biotz-biotzez besarkada bat,
ene Mattintxo laztana,
albotik Kristonak esan arren
aserratutzen eztana!

Arozamena:

Gu bezelaxen jaiotzetikan
zerade bertsolariya,
pozaren pozez, Mattin maitea,
esango dizut egiya:
irriparra ezpañetan dezu
eta biotza argiya,
urrengo urtean goratuko deu
Euskalerriko txoriya!

Lazkano:

Bertsolari bat aukeratzeko
gaur bagenduen aukera,
eta gizon bat obeagorik
ezin diteke atera;
baldin umorez zure berdintsu
lagunak jartzen bagera,
txistu ta guzi etorri bear
Mattinen omenajera!

Lazkao-Txiki:

Bulto txikia daduka bañan
ain da gizon atsegiña,
bere lagunez biotz barrendik
egiten du alegiña;
gizon bezela aingerua da,
txoria balitz pinpiña,
pozak kantatzen dakienna ta
penak gordetzen dakiña.

Garmendia:

Mattin jaun ori maitatzen det nik
ezagutu ezkerozti,
ta urrengo urtean omendutzeko
bera izango da noski;
pena artzen det zu bizitzea
Bidasoaren arunzti,
bañan zuretzat oroitua da
Gipuzkua ta Donosti!

Jose Lizaso:

Nere ustetan ondo jua dira
auteskundean juzkuak,
orregatikan alaitu dira
len triste zeuden barruak;
urtebetera omenaldiya
eta gaurtikan txaluak...
Mugaz arunzko anaiak ere
maite ditu Gipuzkuak!

Bitor Agirre, Brinkolakoa:

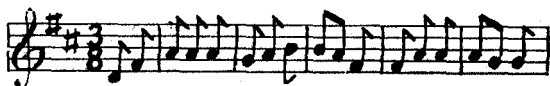
Nere biotzak badauka zerbait
Mattin orri kantatzeko,
eta belarrin itzein nai diot
berak goguan artzeko;
Jaunak osasun eman daiola
gaur bezela etortzeko,
ta koroï aundi bat eingo degu
kalbo ori tapatzeko!

Lasarte:

Etzaitezela, Mattin, estutu,
naiko denbora badago;
iñortxok ere ez dizu egingo
merezi baño geiago;
omenaldi bat bear zenduen
zuk orain baño lenago;
ni ere pozik etorriko naiz
Jainkoak sano banago!

Urrena Mattinek berak kantatu zuan:

Omenaldirik eztut izandu
behiñ ere oraiñ arte,
eta oraintxe ikaran nago
ni izendatu bainaute;
badakizue euskaldun denak
nola ditudan nik maite,
eskerrik asko bertze aldiko
errukitu baitzerate!

Beste bertso bana ere kantatu zuten
bertsolariak, bañan batzuek Mattinen-
tzat eta besteak jendeari azken agurra
emateko. Auek alde bat utzita, Mattini
buruz izan ziranak jartzen ditugu emen:

Basarri:

Mattin lagunak eginkizuna
ederki asko bete du:

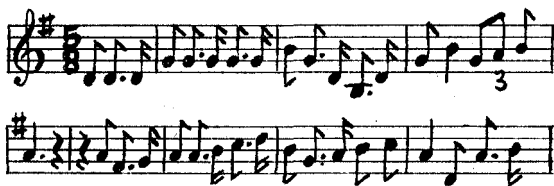
kantuz txioka Euskalerrria
alaitasunez mantendu;
datorren urtez bear degula
gure lagun au omendu...

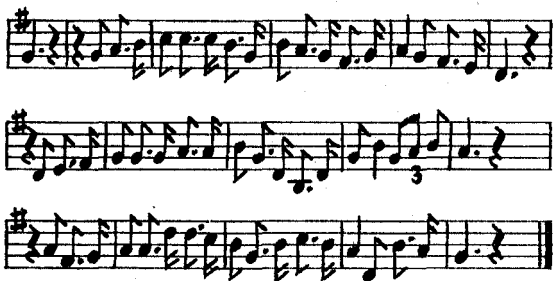
Zure emazte maitagarriyak
zer pentsatuko ote du?

Lopategi:

Egin bearrak bete ditugu,
oraintxe gaude lasaiak:
errelebua egiña dute
gaur ta biarko artzaiak;
ametsik asko sortu zaizkigu,
elduko dira garaiak;
bin-bitartean izan gaitela
Mattin dan bezin alaiak!

Mattin:

Gazte maite oik eskertzen ditut
zarrak aurren pasatzeko,
hortako ere idea behar
gauza horren pentsatzeko;
eta neri gogoia jin zait
berriz hunat etortzeko,
Donostiako anai-arrebak,
bertso batzuk kantatzeko;
pentsamendua hau daukat beti:
triste denak alaitzeko!

Lazkao-Txiki:

Len autatua umilla genuen,
gaur autatua apala,
orain ikusi nolakua dan
Euskalerriko egala;
datorrenean Mattinentzat da
aurten Lasarte bezala,
sinis zazute Euskalerrian
mugarik ez dagoala!

Jose Lizaso:

Anai-arreba biotzekoak,
jarri gera lanerako,
gaur e ederki gabiltza bañan
poz bat daukagu geroko;
Mattin, etzaitugu apartatu
errukitu geralako,
Euskalerriko anai artian
merezi zenduelako!

MATTINEN BERTSOLARI LEHEN URRATSAK

«Oxobi» zenak kondatu bezala aipatu-ko ditugu lehen urrats horiek.

Oxobi zena, Arrangoitzeko erretor zelarik, Uztaril-egun batez Ahetzerat joan zen bazkariz, herri hortako laborari bategomiturik, ogi-joitea zuelakoan.

Langilek lana egin-eta, guziak oro mahainerat, airos eta alegera.

Jan-artean, arnoa lagun, bazela ixtorio eta zirto!

Usaian bezala gizon batzu, irri egiteko, elgarri ditxoka ari ziren, kitzikan.

Eta horra nun, ordu arte ixilik beha egona zen mutiko ttipi gottor bat hastenden zaharrekin ditxoka, lehenik erdi-herabe, bainan gero-ta-ausartago, bazkaltiar guzien jostagarri.

Dobladura —rima— aise heldu zitzaion behar ziren gatz-biperrekin.

Alde orotarik atakatzen zuten mutikoa, ea zer arrapostu bitxi aterako zuen, eta denek, fin eta min, hartzen zuten beren botaren errefera.

Azkenean zonbaitek pentsatu zuten Mattin erraiten zioten ditzolari harrigarri horrek, berdin, hasian hasi, emanen zituela zonbait bertso.

Hupatu omen zuten kadira baten gainera, handik bota zitzaizkan hiruzpalau kobla.

Nahiz doi bat durduzatua, bere buruaz laster jabetu zen eta lotu lanari.

Egia egiari zor, jalgi zituen bertso batzu akerraren adarrak bezain makurrak ziren luzegiz ala laburregiz; bainan, ordainez, azkeneko xixta hura beti zorrotz eta dobladura gehienak xuxen.

Jendeak, den bezala erraiteko, ez zuen neurriaren hanbat axolarik.

Mihi-kolpea eta arralleria aski zitzaizkon.

—Emak hor, Mattin!

—Biba hi, Mattin!

—Oraino bertze bat, Mattin!

Ez zen bertze oihurik entzuten bazkaltiarren ganik.

Mahain-buruan, etxeko jaunaren ondoan, Oxobi kar, kar, kar irriz, begi-beharriak armaturik, mutikoari so!

Irriz, bainan gogoetatua; azkenean, serio-seriosa, erraiten dio etxeko nausiari:

—Baduela talentu ttipitto horrek! Bertsolari on baten gaia badu: boza ona, gogoia erne, mihia zalu. Mendiko pottoka bezala hez baledi eta oihaneko arbola bezala xederra, hein onerat hel litake eta koblari ederra bilaka.

Ondoko egunetan Mattin hori Arrangoitzeko apez-etxerat agertu zen. Oxobi zaharrak erakatsi omen zion zer zen «poto» egitea, nola hauta ponduak, nola neurt bertsoa hitz batzu behar arau luzatuz ala laburtuz, airearekin adosteko gisan.

Mattinek oharpen horien gogoan hartzeko ez zuen heien bietan aditzearen beharrik. Laster bere hegalez airatzeko prest izan zen, xoria bezala bere baitarik eskualdunentzat kantatzeko.

Piarres Lafitte

ZONBEITEN ABILEZIA (1)

Mattinek: «Alemanen denboran ogirik etzen izaten, ta prefetak ordena ematen zuen baserrietan irina biltzeko, arto ta ogi, jende beharri partitzeko. Ta herri batean tokatu omen zen meriara bildu ta handik faltatzea; ta orduan neri bertsoak eman arazi...»

(1) Mattinen eskutik jasotako bertsoak.

1/ Lapurdi dugu Euskal-herriko
probentzietan lehena,
horko suiet bat deklaratzeko
harturik nago ordena;
huna nolakoa den herria
aipatutzerat nohana:
erdi erdian karrika du ta
inguruetan oihana.

2/ Mila bederatzi ehun eta
berroi ta hiruko urtia,
egundaino ez da, ez, ikusi
holako izurritia;
orai artian ez ginuen aski
pena edo desgrazia,
hamabortz bat egunez gainerat
dugu ogi eskasia.

3/ Prefeturatik etorria da
herrietarat ordena:
dadukanari galdetu eta
lagun deusik ez duena;
eta nork errefusaturen du
emaiten ahal duena,
batere maitatzen baldin badu
bere protsimo laguna?

4/ Galde ttipia aski izan da
guziak urrikaltzeko,
bi hiru egun naikoak ziren
behar zenaren biltzeko;
manua zuten bildu gauzaren
meriarat ekartzeko,
eta han diren enplegatuek
zuzen errepartitzeko.

5/ Jaun errepartitzaile hoieri
huna zer zaien gertatu,
herri guzian ere berria
laster zitzaukun hedatu:
ogi piska bat irina eta
artotik berriz lau zaku
beren sala hetsi hautarikan
zaizkotela faltatu.

6/ Enplegatu bat mintzatu eta
ez baita segur motela:
zerbeite gisaz jende guzia
enganatu behautela;
lehen lehenik poliza xefa
abertituko dutela,
gauaz norbaitek herriko etxea
arroatu diotela.

7/ Poliza xefak erran diote:
«Etzaitezteela, ez, lotsa!
Guk billaturen dugu segurki
nork egin duen ohointza!»
Hasi dirare laste asko bainan
ez argiturikan ontsa,
falta dutenak libro utzi ta
inozentiak akusa.

8/ Herriko etxera joan ondoan
han zen espedientzia:
zilo ederrarekin ahal zela
irina zaukan untzia,
eskaleretan gaindikan zuen
arrastoa're utzia;
ez badu dena bidean galdu
etzuen urrun etxia.

9/ Batek tratua egin du eta
dirua kobra bertziak,
matrikula frango bazuen
horien abileziak;
beren ustean ongi eginak
zituzten gauza guziak,
ez bazituen oro salatu
emazte mihi luziak.

- 10/ Espedientzia horixe dugu
apur batian orroitzeko,
hartua dugun xede hori da
segurki atxikitzeko:
gisa hortako emazte bati
ez geiago fidatzeko,
hoitarikan bat aski omen da
zazpi gizonen galtzeko.
- 11/ Zazpigarrenak debekatzen du
nehun deusik ebastia,
hura bera edo bertze hainbertze
jabiari turnatzia,
egin denaren damutasuna
bihotzetikan hartzia,
nai ez badugu gure arima
betikotz kondenatzia.
- 12/ Esplikatzerat noha nola den
munduko diferentzia:
ohointzan ere ez dira berdin
handia eta ttipia;
ttipiarentzat mehatxu frango
eta gainera gatia,
handiarentzat guziak libro,
beti zabalik atia.

ONHARTZEA

1939-1945'ngo gerra ondoren Bidasoaz iparraldean bertsolari-txapelketak antolatzen asi zana, Ernandorena jauna izan zan. 1946'ngo Donibane-Lohitzunen eta Hazparden egin zan, 1946/IX/22 ta 1946/XI/17'an. Etxahunek irabazi zuan txapela.

Mattinek ere kantatu zuan. Bañan aurretik bost bertsoekin erantzun zion Ernandorenaren deiari, txapelketara joatea onartuz. Bertso oiek *Herria* aldizkarian argitaratu ziran, 1946/IX/5'an.

- 1/ Agur, adixkidea,
jaun Ernandorena,
zure ganik hartu dut
egun nik ordena
kantu-lana altxatzeko
ahalik gorena,
frogatuaz nor garen
pertsutan onena.

2/ Ihardestera noa
onbore onean,
gostu ona baitut nik
kantuzko lanean:
parte hartzen dut zure
obra ederrean,
zure serbitzari naiz
nahi duzunean.

3/ Oren hoik izanen tut
ezin ahantziak,
satifatuko ditut
ene gutiziak,
kantuz ohoratzeko
zazpi probintziak;
bitartean har tzatzu
nere goraintziak.

4/ Nere etorreraz naiz
gipuzkoanoa,
nere aitona baitzen
han Lezon jaioa;
karlixtaren denboran
Ahetzera joa,
bertan familia hazi-ta
utzi zun mundua.

5/ Beraz etorriko naiz
jai eder hortara,
kantuzko gudu hortan
parte bat hartzera;
bitarte hortan pizkor
egongo al gera;
zure adixkide fidel:
Mattin Aheztarra.

JAKINTSUN BATI (1)

1/ Bere ustian jakintsuna den
jaun bati diot ikasi:
«Eskualdun gaituk, nai badek, bainan
frantzes ordia lenbizi!
Bertze horiek zer nahi ditek?
Huna jin dituk igesi!»
Jakin zazue arrazoi hori
ez nion aise iretsi!

2/ Nere aitatxi Lezon sortua
—han esaten dute jaio—,
sakramenduak ere bai hartu
komunione ta bataio;
karlisten gerla zela merio
Ahetzera baitzuen jo,
gerizaketa dabilenari
ondo-etorri zor zaio.

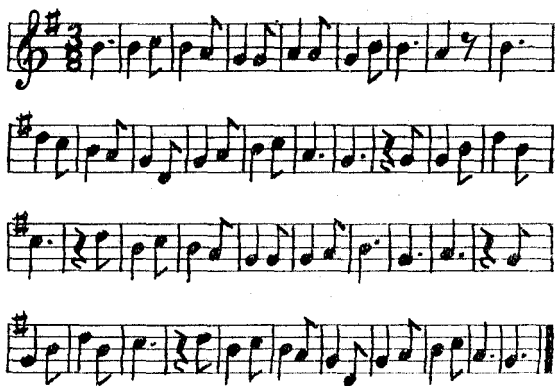
---

(1) Donibane-Lohitzun, 1947. Eruandorena jaunak bialduak.

3/ Jakintsun hori mintzo zelarik
ni ere han nintzen alaino,
orduko pena ezin iretsiz
nigarrez nago oraino;
nere arraza zabaltzen baita
Ahetzetik Lezoraino,
gipuzkoar bat nahiago dut
Norteko frantzes bat baino!

AHETZE MAITIARENTZA (1)

Airea: «Iduzki denean...»

---

(1) "Herria", 1948/VIII/12.

1/ Lau bortz pertsu berri
Ahetze maitiarentza
zer ziniokete
orai kanta banetza?
Jende beharrentza
zabal du bihotza:
amodio hutsa!
Ez da aberatsa,
bainan bizi ontsa:
hau da nere ametsa!

2/ Alderdi pollita
hegoko partekoa:
parre-parrean du
Larrun mendi-kaskoa.
Itzuliz pausoa,
bixtan itsasoa,
Getariakoa...
Bidarte auzoa,
geriza osoa!
Oi zer leku goxoa!

3/ Anaiak bezala
gira Arbonarekin,
Senpere aldean
oihan haundi hoiekin;
etxaldeak berdin
alor ederrekin,
mahastiak urdin...
Nahi nuke jakin
bazka-lekuak fin
nun diren hemen bezin...

4/ Jiten direnean
hiritar kanpokuak,
mezan kausitu-ta
dagotzi harrituak:
eliza-kantuak
eta predikuak
guk eskuarazkuak;
segi, mutikuak,
fede handikuak,
lagun gaitzan Jainkuak!

5/ Nere predikua
huntan dut akabatzen,
xapela buruan
dutalarik ezartzen...
Zubiko pentsatzen,
Xalbador kantatzen,
on dira ni bezen...
Klarki dut aitortzen:
ikaran naiz aurten
kenduko ote nauten! (2)

Mattin Aheztarra

---

(2) Urte artan Mattinek zuan txapela Bidasoaz iparraldeko bertsolarietan. Txapelketa iru erritan egiña zan, Ezpeletan, Donibane Garazin eta Donibane-Lohitzunen, ontan 1947/X/5'an, bertsolari auekin: Iriarte, Mattin, Etxahun, Zubikoa, Meltxor, Eprexil, Iriart, Arnaud Larramendy, Bernard Larramendy, Sein eta Etchemendy.

Ta Mattin bildur zan urrengo txapelketan, 1948 urtekoan alegia, Zubikoak edo Xalbadorrek kenduko zioten txapela.

AHETZEKO OHOINTZA

Mattinek: «Egun hartan auzo-herrira, andrearen etxera, joan ginen bazkaltzera, eguerdiko ordu bat inguru; eta gero ni ganaduen moldatzeko ta lanak egitera etorri nintzen bostak aldean, bazkalduta.

Ta hemen agertu ziren bi txakur txiki; nik barruan utzi zakurrak eta kanpoan ziren! Sartu eta, armarioak denak idekiak arrapatu nituen; bertze ganbarara gan eta han ere denak idekiak eta denak itzilipurdika: oiak eta dena. Ta moltsa falta arrapatu nuen. Bainan hurrengo goiza arte ez nintzen akordatu txingarrak ere falta zirela; txingarrak ere eremanak. Aberatsak ez ginen ta zen pizarra ereman!

Gero pertsuak eman nituen eta *Herria* gazetara igorri» (1).

* * *

---

(1) "Herria", 1954/VIII/19.

Jaunak:

Pertsu hauk irakurtzean ikusiko duzue zer gertatu zautan.

Nola gogoetatua eta nahi gabeak itoa bainaiz. Nahi nuke pertsu haukien bi-tartez nere Eskual-herriko adixkide gu-zieri parte eman.

Eta zueri, jaunak, ez bazauzte segurik leku gehiegi hartzen, galde egiten zauz-tet Herria astekarian agert araztea.

Zuen adixkide dagon:

Mattin

* * *

Onela
ere bar.

- 1/ Kantuz hastera doha
 Ahetzetik Mattin
 Agorrilain zortzian,
 igandearakin,
 bihotza arraildua,
 pena handirekin;
 neure kasua zer den
 nai duenak jakin,
 esplikatuko ditut
 denak hastetik fin.

- 2/ Besta-kari izan naiz
 Arbonan bazkaltzen,
 ate leioak hetsirik
 trankil joana nintzen:
 kantu zahar ta pertsu,
 orotarik bazen;
 ordu hartan ez nuen,
 ez, segur pentsatzen
 norbeit hai zitzaitala
 etxe arroatzen...

- 3/ Neure etxen sartzea
 etzen, ez, pullita:
 behera eta gaina
 itzilipurdika;
 kasik aldi-txartu naiz
 hori ikusita,
 bainan ohartu nintzen,
 begira jarrita,
 ohoin zonbeitek egin
 zautala bisita.

4/ Tieta ta gaminet
ideki baikitu;
gako zirenak ere
jauzarazi ditu;
linja, ohe, ohako,
ez zait iduritu
gauza bat ere baden
ez denik mugitu;
moltsa atxeman arte
ez da, ez, gelditu.

5/ Hoita hamabi mila
paper ta urretan,
ez da suma handia
gaurko egunetan;
bainan badakizue
denek bazter hautan:
ongi izerditurik
pentze alorretan,
nekez baztertzen dira
etxe xuhurretan.

6/ Ohoin horrek xokoak
bilatzen badazki,
moltsa eremata
ez zitzaion aski:
dilindan nahuzkanak
bi xingarra azpi
—uda azken huntako
ez banintzen gaizki—
hoik ere sukaldetik
eremanak nauzki...

7/ Andrea eta biak,
haurrarekin hiru,
bat bertzia bezen trixte
orai girare gu:
ederki nekaturik
uda eta negu,
sos batzu bazterrera
eman baditugu,
gelditu girare ez
jateko ez diru...

8/ Segidan eman diot
polizari parte,
bainan ohoinak ez du
hortaz hainitz kalte:
gosta behar zitzaion
atxeman balute,
ordean arrastorik
ez baitzuten bate,
mementoko hoik ere
etsitua dute...

9/ Etxe arroatua,
oi zer gauza beltza!
Barnetik eskastuak
jateko ta moltsa!
Han bizitzeko ere
kasik gira lotsa!
Frogatu ez duenak
ez dezake pentsa,
estatu trixte hunek
uzten duen latza!

10/ Bati karkula eta
bertziaz pentsaketan,
gosturik ere ez dut
etxeko lanetan;
gaurik ez dut pasatzen
soseguzko lotan,
odola irakitzen
hari zaut zainetan;
hortarik ageri da
zer kuraia dutan!

11/ Neure andre maitea,
ez dezagun etsi!
Osasuna bederen
ez gaitu ebatsi!
Hau ere elgarrekin
beharko iretsi!
Galdeginez Jaunari
biendako grazi,
berritz ere gabetik
behar dugu hasi!

12/ Zuri oihuz hari naiz,
oi Ama Birjina,
mundutar ta zeruko
denen Erregina!
Otoitzuren zaitugu,
egiten dut zina,
orai arte bezala
hemendik aintzina:
otoi, ezti gaitzatzu
gure bihotz mina!

13/ Jesus jauna hil baitzen
Galbari mendian,
gurutze batean bi
ohoinen erdian,
batto gonbertitu zen
memento berian;
hau ere egin dadin
desir dut agian,
parte bat ukan dezan
zeruko lorian...

14/ Kontseilu bat zueri,
oi gazte maiteak:
ez zatzuela idek
bertzien ateak,
noizbeit jinen baitira
kondu emaitak;
Luziferrek lotzeko
prest ditu gateak,
harekin pagatzeko
munduko kalteak.

15/ Idek errexak dira
baserri xaharrak,
ate leioak askotan
berritu beharrak;
nihor gabe ez utzi
guen etxe txarrak
nun nahi badirela
ta suieta tzarrak;
frogatu du ederki
Mattin Aheztarrak!

ESKER MINAK (1)

Mattinek: «Etxeko ohointz horren ondoren, Hazparnen bertsolari-besta batean eske bat egin zan nere alde. Ta gero, eskerrak emateko, bertze sei bertsu hauk eman nituen, eta lehen bezala *Herria* aldizkarian publikatu».

Mattin Aheztarrak, bere nahi gabeen parte hartu duteneri, ordaintzat eskaintzen ditu pertsu hok:

- 1/ Goibel batean uzten ninduen
mundu huntako biziak,
nintuen diru ta jatekoak
ohoin batek ebatsiak;
bainan handizki fagoratu nau
Jaungoikoaren graziak,
pertsuen bidez abertitzeko
adixkide on guziak.

---

(1) "Herria", 1954/IX/16.

2/ Gertakariak agertu ditut
ezin atxikiz gorderik,
min hunendako ez baitzen nihun
erremedio hoberik;
atsegabea handi bada're,
huntaz ez dago dudarik:
jasaten errexagoa dela
partekatua delarik.

3/ Griña gaixtoan iragan ditut
egun batzu frango txarrak,
lagundu nahi izan nautenak
agertu zaizkit bakarrak;
zueri esker bildu baititut
hau jasaiteko indarrak,
begitik orai ezin geldi tut
zoramenduzko nigarrak.

4/ Bihotz handiak kausitu ditut
aberats ala pobretan,
maitetasuna nolakoa den
erakusten da obretan;
galdu guziak ordaindu ditut,
erran dezaket, sobretan,
nere burua senditzen dut gaur
esker onezko zorretan.

5/ Bekatoros bat naiz nehorri ta
bertzentzat griña guzia,
Zeruko Aita, barka zadazu
hartzen dudan ausartzia:
urrikari dut gaixtagin horren
mundu huntako bizia,
salba dadien emozu, otoi,
gonbertitzeko grazia.

6/ Agurtzen ditut asmuz bederen
nitaz oroitu direnak,
izatu dudan nahigabeen
parte hartu duten denak;
ordainez orai onharzkitzue
eskerrak anaikorrenak,
sendimendu hauk dauzka bihotzak
Mattin Aheztarrarenak.

P I L O T A Z (1)

Airea: «Iparragirre abilla dela...»

A B
 C
 A eta C B
 Zati batzu
 bestela
 ere bai:

(1) "Herria", 1957/III/21.

1/ Pertsu kantatzen hastera noa
pilotarien gainian,
suieta baten beira nindagon
joan deneko aspaldian.
Lau gizon direnien
plaza baten erdian
galtza xuritan abian
lanian,
libertimendu ederragorik
ez da guretzat mundian.

2/ Zango ta beso, buru ta begi,
belaunak eta gerriak,
zaluak eta azkarrak izan
behar tu pilotariak.
Batzuek aintzinetik,
bota eta airetik;
bertzeak gibelariak
handiak...
Partida batian ikusten dira
bakotxaren negurriak!

3/ Berri-berritan entzunak ditut
gizon batzuen erranak,
Etxemendi ta Haran direla
gibeleko hoberenak.
Zango eta begiak,
beso izigarriak...
Gaur hoiek dituzte famak
onenak...
Haranbillet ta Agerrek oino
emanen dazkote lanak!

- 4/ Haranbillet ta Agerri ditut
zorionak desiratzen;
hoiek bezala jokoa ez du
edozonek begiratzen.
Hogoi bat urte pasan
trinketan eta plazan
ikusten dira jokutzen,
finkatzen...
Oraiko gazte gutixko baita
oraino hoitarat heltzen.
- 5/ Ene eskerrak Vivier, Laduxe,
Garmendia ta Dongaitzi;
Zugazti eta gainerakoak,
Mattinen partez goraintzi.
Zonbait izen famatu
ez baditut aipatu,
orroit eskasez tut utzi,
ahantzi...
Gaixtakeriaz ez dut egin ta
ez otoi nihori gaitzi!
- 6/ Baratze bati konparatzen dut
nik Eskual-herri guzia,
lur eder huntan eraina dago
pilotarien hazia.
Zahar eta gaztiak,
orroit gaiten guziak
Jainkoari galdatzia
grazia,
baratz'eder hau begira gaitzan
lore hoietaz jauntzia.

7/ Gure lur hautan arrotza frango
askotan igaiten dia,
xoraturikan ere egoiten
plazara doan jendia;
ikusiz plekariak,
nihun pare gabiak,
oro oihuz hasten dia,
egia:
Gora pilota joko ederra
ta gora Eskual-herria!

Mattin Aheztarra

A H E T Z E R I
H E R R I K O B O Z E Z (1)

Airea: «Mutil koxkor bat itsu aurreko...»

- 1/ Bozak direla kausa Ahetze
orai jarria da sutan,
gauza ttipitik makur handiak
etortzen dira batzutan!
Satan zaharra bestan dabila
gure herri trixte huntan...
Galdatzen naute nik egun hortaz
eian zer pensatzen dutan;
guziek ongi jakin dezaten
hastera noha pertsutan.

- 2/ Zori txarrean egin zituzten
boz emateko legeak:
holako egun batek ez ditu
asko hobetzen jendeak.
Karraxu frango agertzen dira
lehen zaudenak gordeak,
elgarrekilan samurrarazten
hauzo eta ahideak;
ahul-aire bat segur hartzen du
girstinoen fedek.

---

(1) "Herria", 1959/III/19.

- 3/ Gauza pullitik ezin erran da
holako itsuskeriaz:
ahurtara bat bezik ez eta
elgar hil nahi mihiaz...
Fedeak dio gaizki egina
ordain dezagun ongiaz,
ta hari gira batek bertzea
zango-peratu nahiaz...
Fantesia da gaixtoena hor,
axola guti herriaz...
- 4/ Gazte batzuek harizan dira
farisauaren lanean:
beren buruak zeruan ezar,
bestiak ifernu labean...
Zuhurtziari pixka bat beira
Jainkoaren izenean;
gure buruak ez saindu egin
gauza horien gainean,
den justuena erortzen baita
zazpi aldiz egunean.
- 5/ Zahar lagunak gomendatzen tut
hartzeko pazientzia,
Jainkoak hamar mandamendutan
eman baikaitu bizia.
Hau sesitzeko aski ginuke
bortzgarrenaz orroitzia:
gaizkirik egin daukuteneri
hobea da barkatzia,
orroitzuz nola Krixtok gu gatik
jasan zuen gurutzia.

6/ Goibel huntarik argi gaitzala
guzien jabe den Jaunak,
makurrik gabe ahantzaraziz
holako bozka egunak,
zitalkeriaz beteak izan
ez diton biharamunak;
karraxu denak alde bat utzi
ta pentsamendu ilunak,
izan gaitezen adixkide on
eta elgarren lagunak.

7/ Gazte maiteak goza ditela
ukan duten atseginaz;
atsegabea konsolatzen da
orroitzen bada arimaz;
Jainko onari galdatzen diot,
bitarteko den Birjinaz,
zeru gainetik urrikal dadin
batzuk bertzer egin minaz,
bake gozoan geldi gaitezen
Bazko on bana eginaz.

Mattin

HERRI BATEKO BOZAK (1)

Mattinek: «Herri batean bozak pasatu ziren; ondoren hango batzu nigana jin ziren, herrian nola zabiltzan eta zer gertatzen zen, eta pertsuak emateko.»

1/ Pertsu paratzen hastera noha

..... herri maitean,
jende guzia nola dabilan
joan deneko bi urtean;
herriko bozak izan gintuen
zorionaren kaltean,
gerla gorrian bizi gira gaur
lehen ginenak bakean.

2/ Edozoin libro izaiten baita
nahi bada presentatu,
batzuk bertzeak hautsi beharrez
bi lixta ginen muntatu;
berriek bozik aski ez bilduz
zaharrak aise pasatu,
orai ondotik hari zauzkigu
guk ina nahiz mendratu.

---

(1) Mattinen eskutik jasotako bertsoak.

- 3/ Kontseilu-gaia herritarra zen,
mera-beharra arrotza,
gizon jakintsun argituia ta
izpiritua zorrotza;
merian dabil gure aferak
ez dabiltzala hain ontsa,
despendioak nola diren ta
zer izaritan den moltsa.
- 4/ Jakin nahi du herriko etxeko
liburu guzien lixta,
potret iteko jin arazi du
Auberte fotografixta,
heieri beira kontsolatzeko
gogoia ez bada bixta;
hori bederen gaizoak behar du
hondarra ez dadin trixta.
- 5/ Suma ederra gastatuia du
bere fantesi hoietan;
seinalea da, dirua ere
izan behar du sobretan;
kapital hori gastatu balu
beharragoko obretan,
bertze aldiko estimua're
izanen zuen dobletan.

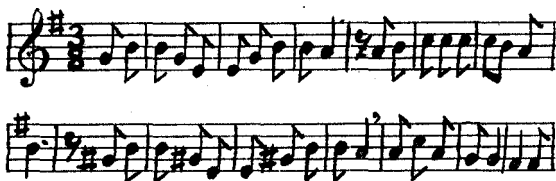
6/ Pasatu balitz zer inen zuen
ez dakit horren iderik,
behar bada ez guk egin dugun
ura, argi ta biderik;
ura beretzat nahiko zuen
dretxo zutener kendurik;
gauza xuxenik pasa litake
ez balitz gizon hoberik.

7/ Bake saindu bat desiratzen du
aspaldi mundu osoak,
eta gu berritz elgarri gerlan
jendeki eta hauzoak;
elgarrekilan pasa ditzagun
herrian urte gozoak,
soberakinik sinetsi gabe
arrotzen ele faltsoak.

8/ Elgarretarik urruntzen gaitu
gure urguilu trixteak,
ondore onik ez du izanen
hola elgarri haitzeak;
umildurikan hurbil gaitezen
batzuek ala bertzeak,
zori on hori ekar gaitzala
Jesus Haurraren sortzeak!

TXARTELETAN (1)

Suiet-emaileak: Lehen, Eskual-herriko herri gehienetan, Bazkoak egiteko, txartela behar zen. Bainan, txartela emateko, jaun erretorak behar zuen jakin lehenik ia gizon horrek katixima ongi ote zakien; ta katixima ez bazakien, etzion txartelik emanen. Beraz, lege zaharrearrean gare egun, ta horra jaun erretorak nola dei egin dion herriko gizon bati. Jaun erretorak gizon horri eginen diozka hiru galdeera, ta gizonak errepusta emanen. Herriko jaun erretora, Xalbador; eta herriko gizon hori, Mattin.

(1) Urruñia, 1959.

Xal.: Etsaminatu izan tut ongi
beti oraidinokoak,
zuk ere, Mattin, gaur egin gogo
omen dituzu Bazkoak;
jakinduriak hortan badira
segur baitezpadakoak,
nai nuke jakin zuk badakizun
zer adin duen Jeinkoak.

Mat.: Bertzela ez gira azkarrak eta
dotrina hortan flakoak,
hunek zerratzen hasi tu finki
zeruetako gakoak;
erranen zaitut nik dakidana
zer adin duen Jinkoak:
nik baino bia gutiago tu
«Jaungoiko» Senperekoak. (2)

---

(2) "Jaungoiko" edo "Jeinko", Senpereko gizon baten izengoitia.

Xal.: Nola zauden hor, Mattin laguna,
tente ene inguruan,
jakin behazu: xuxen ebiltzen
behar da jakin munduan;
ote dakizu, zu jakintsuna,
zer galde eginen duan?
Erradaazu zuzen-zuzena
nortsu dagon ifernuan.

Mat.: Nere laguna, erranen ditut
nik burura etorriak:
zonbeit erretzen izan behar tu
ifernuko su gorriak;
han diren hoiek ez ditu joak
mundu huntan miseriak,
beraz ez gira aise sartuko
han Xalbador eta biak.

Xal.: Orai arteko errepostuak
ongi dituzu ezarri,
ea txartela merexi duzun
nik ikusiko dut sarri;
hau ere erran beharko duzu
zure galdezka denari:
mutxurdinak zer salatzen dio
maizenik konfesorrari?

Mat.: Nik ez tiut ongi ezagutzen-ta
mutxurdirin direlakuak,
esposatzeko izatu dira
hoik memorioz flakuak;
nihundik ere ezin onetsi
gizon horien tratuak:
ardurenian erraten tuzte
bertzek egin bekatuak.

SORGINAREN ERREPOSTAK (1)

Airea: 68 orri-aldean bezela.

Suiet-emaileak: Sorginik ba ote, ez ote, Eskual-herrian? Sorgin bat ba omen zen izigarri izen haundikoa. Denak asmatzen, denak jakiten lehenari buruz, oraingoari buruz, eta geroari buruz. Herriko gizon batek ez arras sinetsi sorgin zahar harek denak zekizkienik. Eta nahi frogatu. Gaki da sorginaren etxol hartarat, ta eginen diozka hiru galdeera, ikusteko ea sorginak asmatuko diozkan hiru galdeera hoieri errepostak. Gizon hori, Zubikoa izanen da (2); eta sorgina, Mattin.

---

(1) Urruña, 1959.

(2) Zubikoa, Simon Ibarra izen-deituraz, Sunbilla jaio ta gaur Bankan bizi da.

Zub.: Nere aurrian gizon koskor bat
gorputzez ondo egiña;
txarra danikan etzat iduitzen,
itxura daduka fiña;
baña izena aspalditikan
jarri zioten sorgiña,
orain pentsazu, kapable bazera,
zenbat dan nere adiña.

Mat.: Nere gostuko etzen izanen
hoi bainan gauza hobia,
nik baño gutio dakitenak
gauza hoietan badia;
izpiritua zalu dut eta
kontu egiten abia:
hunek adina izan behar du
bere andriain doblia.

Zub.: Bera bakarrik aspertutzen da,
andreetara segidan;
aspaldi ontan ola dabilla,
beti orien jiran,
orai artio aukera ederrak
emen denian baitziran;
ia pentsazu garai onetan
neria zer lan ari dan.

Mat.: Nere gogua sorgiñen gisa
zalusko baita ibiltzen,
eta zu, Simun, zaude oraintxe
nere erranen aditzen;
huni andria zer ari zaion
berari etzaio iruritzen,
ari da hantxe hunek astian
zikindu heien garbitzen.

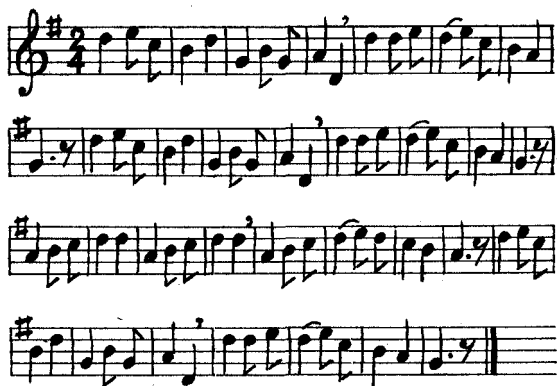
Zub.: Gure sorgiñak errespuestak
laixter daduzka goguan,
dudarik gabe talentu asko
sartua dauka buruan;
orai artio mintzatutzen aiz
profeta baten moduan,
ia pentsazu biar idortzeko
zer denbor'egingo duan.

Mat.: Aizazu, Simun, hau entzun arte
otoi etzaitela lotsa,
honetarako zabal derauzkat
gogoa eta bihotza;
bihar goizian egingo ditu
garbia eta izotza,
zu ohetikan jeki orduko
idortuko dira ontsa.

ESPOS BATZUERI (1)

Mattinek: «Etorri zen mutil gazte bat Jatsutik, Uztaritzko ondotik, bere lantokiko lagun bat esposatzen zela, ta nahi ziozkala bertso batzu kantatu, ta abernik jarriko nituen, harek berak bodetan kantatzeko».

Aidea: Luis Ligeix bertsolariaren kantore batena: «Oihan beltzian zoinen den eijer...»

(1) Mattinen eskutik jasotako bertsoak.

1/ Gaurko eguna nahi bainuke
zerbeit gisaz ohoratu,
jakitaterik ez daukat eta
ez naiz aise menturatu;
jente maiteak, galdatzen zauztet
zonbeit minuta barkatu,
espos gaztier nahi nituzke
bertsu batzuek kantatu.

2/ Jaun espos gazte maitagarria,
xantiereko laguna,
sekulan ez dut nik ahantziko
hemen iragan eguna;
leial ta zintzo agertu duzu
beti zure bihotz ona:
gu guzieren partitu duzu
zure gaurko zoriona.

3/ Zure biziko handiena da
gaur egin duzun urratsa,
neska gazte bat hartu baituzu
bizi guztikotz andretza;
buruan usu erabil zazu
goizean entzun otoitza,
hortarik kanpo ez dadin ibil
sekulan zure bihotza.

- 4/ Andere espos ohoragarri,
umila eta eztia,
orai artean neskatxa zinen,
orai zira emaztia;
senarrarekin ereman zazu
zorionean bizia,
egin ahala bilatuz beti
familiako bakia.
- 5/ Begi eztian begira zaude
hartu duzun senarrari,
nik hortaz zerbeit erraiten badut
otoi ez zitela harri:
noiz edo ordu huts in dezake,
gertatzen dena orori,
huts batzu aise barka ditazke
bihotzez maite denari.
- 6/ Espos-egun hau izatu dute
bien bihotzen lotgarri;
inen zirela, hitz eman dute
esku emanez elgarri,
zorionean partzuer eta
penetan kontsolagarri;
hitz bakar batez erran dezadan:
elgarren atsegingarri.

7/ Basate xerto elgarri lotuz
egiten baita arbola,
gure mundu hau hasiz geroztik
publatu izan da hola;
espos maiteak aitortzen zauztet
hor dudarik ez dagola,
egun batez bat eginen dela
biek duzuen odola.

8/ Arbola hori beira dezala
zeru gainetik Jainkuak,
gisa berean arbola hortan
jinen diren fruituak;
desiratzen dut etor ditezen
neska eta mutikuak,
osagarri-dun, umil ta goxo,
ait-amak idurikuak.

9/ Aski erranik baitut nik uste
ixiltzen niz azkenean,
ezin ixildu izaiten bainiz
behin hasten naizenean;
azken desira egiten zauztet
gu guzien izenean:
bizi luze bat munduan pasa
gaurko zorion berean!

AHETZETIK
MATTINEK XALBADORRI (1)

Airea: 75 orri-aldean bezela.

- 1/ Alduderaino izatua naiz
igandean Ahetzetik
eta, Xalbador lagun maitea,
hauzoan zure etxetik.
Ez nuen uste deusek gibela
nintzazken zu ikustetik;
geroztik hunat griñan bizi naiz,
aitortzen dut bihotzetik.

- 2/ Aldudera-ta hauxe da zutaz
lehenik entzun duguna:
«Sukarrarekin oian da bera
eta gaizkiago ama;
pena da, bainan ezin ditake
Xalbador etor gaur huna.»
Ez ginduela izanen zure
entzuteko zoriona.

---

(1) "Herria", 1963/IV/11.

3/ Berri txar hori laster pasa zen
guzien beharrietan;
guziak ginen doluan jarri
hain ginenak lorietan.
Halako latz bat ere sendi zen
gure buruzagietan:
kobla ederren itzaina falta
zela pertsularietan.

4/ Bertsoetara zer nahi jende
bazen horrat etorria;
egin ahalak egin ditugu
sortu nahiz onboria.
Beti bezala harizan gira
zirto ta bitzikeria,
hoiekin ere kontentatzen da
gu iduriko jendia!

5/ Bertzalde bazen igandean hor
zer nahi gizon argitu:
mera, zenatur, mediku, apez,
kalonje ta apezpiku;
suieta hoiki axala baizik
ez ginioten hunkitu;
bertze bertsurik entzunen zuten
zuk bixtan izan bazintu!

6/ Nik, lagun gisa, aitortu gabe
zuri ez nindaiké pasa
Alduden zutaz jenden artean
erabilki zen solasa:

«Hura da, hura, bertsolaria,
harek badu gero klasa!

Bai egiazki ageri dela
gaur Xalbadorren eskasa!»

7/ Ahalaz beti maite izan dut
gauza xuxen jujatzia:
zuk bertsoari emaiten duzu
merezi duen jauntzia.

Eta zu gabe gu nola ginen
errex da konparatzia:
iduri zuen haitza neguan
hostotarik biluzia.

8/ Zorion dena ez daiké egin
mundu huntako biziaz,
zerua ere irabazteko
daukagu penitentziaz.
Heldu zauzkigun nahi-gabeak
hartzeko pazientziaz,
otoitz dezagun Zeruko Aita
lagunt gaitzala graziaz.

9/ Zonbeit pertsotan erran derautzut
zutaz sendi nuen pena,
bainan luzatuz unagarri da
predikurik hoberena.
Ikus artio, lagun maitea,
huntan finitzen dut dena,
besarkada bat zuri igorritz,
ditaiken anaikorrena.

Mattin pertsolaria

SANJAKOR BATI

Mattinek: «Mutil batek andregaiia bazuen, bañan gero karteroak ebatsi egin zion. Orduan mutillak bertsoak jarri arazi zizkidan. Etziren inprentatu; ate azpiz eta hola partitu ziren».

Orrela esan zigun Mattinek. Bañan zer bertso ziran arras aztuta zegoan. Ala ere ez dira galdu; orra nola eta nondik agertu diran:

Batenbatek *Herria*-ra bialdu zituan, «Damatit soldadoa» firmarekin. Ta aldizkari ontako zuzendariak, Lafitte jaunak alegia, bertan argitaratu, 1963/X/31'an.

Bañan andik pixka batera Mattinen karta artu zuan. Bertso oiek berak jarriak zirala esaten zion.

Ta ori dana jakiñik, *Herria*-ren zenbaki ori billatu ta andik onera kopiatzea beste lanik ez degu izan...

Airea: 49 orri-aldean bezela.

1/ Bertsu berri paratzen
orai naiz abian
Lapurdin bi presuna
gazteren gainian:
ezkontzeko fametan
ziren aspaldian;
neskaren ama azpiz
ari zen lanian,
erreusitu ere
baitu azkenian.

2/ Oi laborari gazte
estimagarria,
zure estatua da
urrikalgarria!
Emazte-gaiak kartaz
dio igorria
arruntegi zakola
jaun laboraria,
pietuna duela
gizon-gai berria.

3/ Duela zazpi urte
elgarri egina
fidela izaiteko
bihotzetik zina!
Orai dena hautsi da,
iduri berina.
Ez zinuen emanen
hainbertze xangrina,
ukan izan bazinu
amodio fina!

4/ Amak egin diozka
bere arrangurak:
«Zertaz behaun ezkondu
laneko lekurat?
Pentsaketak egin-ta
jar hadi konturat:
neke handirik gabe
trankil ta gosturat
ezarriko hintuzke
herriko faturrak!»

5/ Atsoa alabari
beti eleketa:
«Egin behar hintuzke
huntaz bi gogoeta:
ez hadiela ibil
lurreko lan-keta,
fatur zahar horrekin
seguro soldata;
urte laburrik barne
berriz erretreta!»

6/ Osagarrian eta
lanarentzat lotsa,
neke handirik gabe
bizi nahi ontsa,
ez dakite denbora
nun ez nola pasa!
Horrek barreatzen du
askoren bihotza;
hortakotz da munduan
hoinbertze dibortza!

7/ Faturrari mintzo zen
bihotzez atsoa:
«Zuretzat ongi laike
alaba gaixoa!»
Gogotik onhartu du,
ez baita astoa,
bere baitan eginez:
«Ez dukek gaixtoa,
haginak lanpustean
haragi freskoa!»

8/ Orai uros zirezte
biak ezkont berri,
penak ere ondotik
jin ditaizke sarri.
Pasa ditake berdin
zure senarrari
pasatu izan dena
lehengo haurreri:
gostu hobea hartzen
auzoko saldari.

9/ Laborari gaztea,
ez ukan dolurik:
lili hoi galdu arren
ez duzu malurrik!
Afruntu horren gatik
ez galdu bururik!
Zer jaliko zinuen
sanjakor hortarik?
Eskual-herrian bada
andre-gai hoberik!

10/ Bertsu hok eman ditut
orok kantatzeko,
eta gazte zonbaitek
etsenplu hartzeko,
holako preneri ez
sobra fidatzeko.
Ez badute ideirik
laster ezkontzeko,
esperantzan ez otoi
denbora galtzeko!

HIRU PENITENTZI (1)

Suiet-emaileak: Apeza bat zira. Zoin laizke emazteeri eman zinezazken hiru penitentziarik bortitzenak?

The musical score consists of four staves of music in G major (one sharp) and 3/4 time. The first staff begins with a treble clef and a key signature of one sharp. The second staff has a section labeled 'A' above it. The third staff continues the melody. The fourth staff has a section labeled 'A'' above it and ends with a double bar line. The music is written in a style typical of traditional Basque folk songs, featuring a mix of eighth and sixteenth notes.

---

(1) Aldude, 1963/XII/25.

Mat.: Bokazionerik nahiz ez ukan
apezgoan behaut hasi,
ta, emazteak, eman behar tut
zuer gaur hiru penitentzi:
nahi balin baduzue etxian
trankil eta uros bizi,
zuek apal zaizte pixka bat eta
senarrak utzi nagusi.

Apez horiek baitakizkate
andre hoiien alegiak,
pixkat xuxendu nahi nituzke
hoiek tuzten alderdiak:
naski gaitz berak joak baitira
hiruetarikan biak,
emendaturik ez otoi konda
auzoetako berriak.

Gauzak barnatik erraten ditut
behin hasten naizenian,
aiherkunde bat hartua baitut
emazte hoiien gainian;
bide makurrean dabiltzana
ezarri nai xuxenian:
espirituan bi aldiz pasa
zerbeit erran aintzinian.

BOZAK (1)

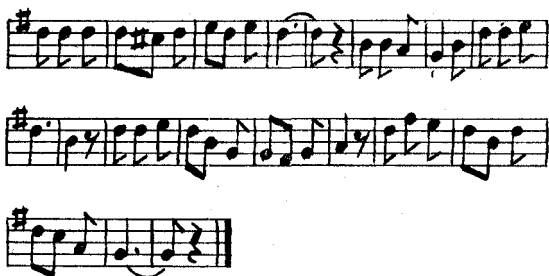
Mattinek: «Herri batean bozak ziren, eta bi banda, bat bertzearen kontra, ta batek neri eman-arazi bertsoak. Makinaz kopiak egin-eta zabaldu ziren».

Airea: «Kantore berri xarmant batzuek...»

---

(1) Mattinen eskutik jasotako bertsoak.

1/ Kantore berri baten paratzen
oraitxe nauzu abian,
okasione bati begira
nagon gan den aspaldian;
jende guzia asaldatua
baitago gure herrian,
esperantza dut sosegatuko
direla denak agian,
bozak pasa direnien.

2/ Gizon batzuen egitateaz
asko gaude harriturik:
kontseilu hortan sartuak ziren
populuak hautaturik;
orai kanpora atera dire
lagun onez nardaturik,
lixta berria ere muntatu
aintzinekua ukaturik,
arrotz bat buru harturik.

- 3/ Orai arteko merarekin
bakean ginenak bizi,
gezurra itzain gizon batzuek
nahi gintuzten nahasi;
bainan garbiki seinale da gaur,
nahi duenak sinetsi,
nunbeitik jin den gizon arrotz bat
gure herriko nagusi
ez dugula nai ikusi.
- 4/ Etxez etxe zabilan jaun hoi
bildu nahiz gure bozak,
bainan askotan kausitu ditu
frango begitarte otzak;
uste baitzuen gu beiratuko
gintuela horren lotsak,
desafioka ez direla biltzen
eskualdunaren bihotzak
ikasiko dik arrotzak.
- 5/ Bere burua goratzen zuen
bertzien kontra hitzinik,
hoi bertzerikan ez zela zion
itzal gabeko gizonik;
asko lotsatu nahi zituen
mehatxu batzu eginik;
onez onian ezin denian,
hortaz erranen dautzut nik,
bortxaka ez da gauz onik.

6/ Jaun arrotz horrek afruntu hori
barkatuko du agian,
guziak ezin pasa baitira
presentatzen direnien;
konfidentzia emanen diogu
horri berdin bertzaldian;
bitarte hortan obra on batzu
egin detzala herrian
guzien zorionian.

7/ Gaurko egunak ez beza otoi
makurrik ekar nihori,
hemendik goiti bizi gaitezen
esku emanez elgarri;
segurki uko ez nahiz egin
gure eskual odolari,
konfidentzia eman diogu
lehenagoko berari:
Gora Xarlo Abeberry!

SENAR-EMAZTEAK (1)

Mixel Itzaina-k; Mattin eta Xalbador atzo eztaietan ginituen. Ezta gezurra: Baigorri ziren eztaietan. Eta galdatuko diotegu jarriko ditugun atzo ezkondu ziren jaun eta andere esposaren plazan. Xalbador, zu izanen zira jaun esposa, atzo ezkondua; eta zu, Mattin, andere esposa, atzo ezkondua. Segur baduzue gauza unkigarririk erraiteko elgarri.

(1) Kanbo, 1965.

Xal.: Hauxe da egun xoragarria
argitu duen neretza!
Badakizue engoitik zer den
gizonen naturaleza;
gure bideen baterazaile
lehenik izan da apeza,
bai azkenean bete izan da
aspaldi nuen ametsa!

Mat.: Nere senarra, zuri kantatzen
oraitxe nauzu hasiko:
ni ere hortaz konten naizela
aitor dut lendabiziko.
Zuretzat dena amodio naiz,
nol'eztuzu sinetsiko?
Atzotik zuri dena eman naiz
eta denbora guziko!

Xal.: Bien artean gaur iragan da
gauza bat miretsgarria;
lagun maitea, badakizua
hori zonbat den haundia?
Biek etxe bat egiten dugu,
hori ez daike kanbia;
nik egin dizut ezkoa eta
zu zira hango argia!

Mat.: Nik ez nakian oraino zer zen
espos-biharamuna,
hauxe da bada hau zoriona
elgarrekilan duguna!
Nik otoitzean pasatua dut
kasik atzoko eguna,
gure Jeinkoak eman baiteraut
desira nuen laguna!

Xal.: Gauaz izarrak ageri dira
ainitz disdiran zeruan,
eta izarrikan ederrena
egun zu zaitut onduan;
zuretzat amodio beroa
daukat nik bihotz-xokuan,
ni baino gizon urusagorik
segur ez dago munduan!

Mat.: Nere bizia egin nai nuen
zu bizi ziren etxian,
amodio bat partikularra
bainuen nik bihotzian;
senar-emazte biziko gira
elgarrekilan aisian,
gaur bezin goxo balin bazira
zure denbora guzian.

Xal.: Zonbaitek ezkontzaren kontrako
 ainitz gauza badakite,
 honek zonbaiti kartzen duela
 abantail bezenbat kalte;
 bainan ni baino urosagorik
 mundu huntan ez ditaike,
 baldin zuk beti banezakezu
 egun nauzun bezain maite.

* * *

Mixel Itzaina-k: Oixtiko ezkon berriak,
 Mattin eta Xalbador, hatxemaiten ditugu
 hamabortz urteren buruan.

ABzatia
 ondare bars

Xal.: Oi, lenagoko egun goxoa
orai balitz berriz haste!
Bainan geroztik joan zaizkigu
ainitz egun eta aste.
Maitasunaren iraupenari
deusik konpara ez daike,
zendako ez nuzu, lagun maitea,
len ninduzun bezain maite?

Mat.: Senar maitia, nik errepusta
emanen dautzut gaur fite,
lenago hola ezkondu zienek
hori ongi badakite;
eta jenderi esplikatzeke
horixe badakit nik e:
zu ere aise goxoago zinen
duela hamabortz urte!

Xal.: Orduan bezain maitagarria,
Maria, etzira egun,
etzira orduan bezain goxoa,
ez orduan bezain legun!
Alta apezak ere predikuz
aski esplikatu zauzun;
orai eztuzu zuk egun hartan
zinuen hainbat goxotasun!

Mat.: Senar maitia, elgarrekilan
pasatu tugu zonbeit gau,
eta goguan, gaizua, har zak
orai erran bahautan hau:
geroztik huna nahi bezala
ni senarrak ibilki nau,
jakin zazue sobera ona
izatuak galdu bainau!

Xal.: Ni baino gizon urosagorik
orduan etzen munduan,
ez eta naski aingerurikan
ere etzagon zeruan;
pottaka jan nai ninduen eta
nik ere bera nai nuan,
urriki hau bezik ez dut egun:
jan izan banu orduan!

Mat.: Gu biak esposatu ginela
baditu hamabortz urte,
denborak ere kaibiatu dien
ordutikan baditake:
potta galdeka hasten zitzautan
ohera joan eta fite,
eta gaur berriz esker txarra ta
«Aldetikan bazter zait!»

Xal.: Oraino ere, lagun maitea,
zutaz ez dezaket etsi;
idortasun hoi axalean da,
ez nauzu barnez gaitzetsi;
egun zernahi erranik ere
laudatuko nauzu etzi,
ez dut posiblez zureganikan
eskerniorik merexi.

ERREXIL ZENARI (1)

Musical score for "ERREXIL ZENARI (1)". The score consists of five staves of music. The first staff is in G major (one sharp) and 5/8 time. The second staff is in common time. The third staff is in G major. The fourth staff is in G major and includes the lyrics "Onela" and "ere bai." with a double bar line. The fifth staff is in G major. Chord markings A, B, and C are placed above the notes.

(1) Errexil bertsolaria, Gipuzkoako Errezillen
 jaiotza Lapurdiko Urruñan bizi ta il zana.
 Kanbo, 1965.

Aizu, Errexil, lagun maitea,
zutaz kantatzen ai gira,
lenago zu e etortzen zinen
kantatzeâ gure erdira;
hau da bihotzez orai Mattinek
egiten dautzun desira:
zeru gainetik egon zaitezen
gure bertsuer begira.

Zuk badakizu guk lagun gisa
zenbat zintugun, bai, maite,
ta elgarrekin kantatu dugu
zonbeit bertsu orai arte;
gure artian ongi zinena
apartatu zira fite,
ez adiorik, lagun maitea,
ta beraz ikusi arte!

MUTXURDIN BATI (1)

Mixel Itzaina-k: Mattin, urerat erori zira, eta itotzera zoazi. Zure azpiko aldean mutxurdin bat ari da beherago, xuriketa garbitzen. Eta zure salbatzera egiteko ordez, erraiten dautzu, mokoka hasten zaitzu, ura zikintzen diozula. Halarik ere, ito aintzin bizpahiru bertsu kantatzen dizkiozu.

(1) Kanbo, 1965.

Mat.: Izigarrizko zorigaitza zaut
oraitxetto neri jina:
urerat eroria nintzen ta
handik atera ezina.
Neskazar bati hemendik ai naiz
oihu eta irrintzina,
bainan halere ezin urrikal
aldean den mutxurdina!

Harek ezpaitu ongi ikusten
ni lanjerian nagola,
hari etzaio axolarikan
galduik e ene odola;
lagundu gabe hantxet uzten nau
erasia dariola,
bere errenkura hauxe dauka:
ura zikintzen diotala!

Laguntza badut azken orduan
nik hareri preposatu,
eta laguntzarik egin gabe
mutxurdinak ni ukatu;
mundu huntarik horren eskasian
behar baitut nik partitu,
enaiz harritzen neskazar hori
ez dela, ez, esposatu!

Urain barnian ikusten dut nik
gaur itozera noala,
ta ito gabe haxe kantatu
nahi nuke berehala:
mutxurdina, zu egoten bazai
bakarrikan hola-hola,
Jainkoak surat egorriko du
fruitu gabeko arbola!

BASA-AHUNTZA

Mattinek onela eman zigun berak paratutako bertso batzuen berri:

Arruntz Uztaritzko kartier bat da. Eliza ta apeza ere bada, bañan herriko etxea Uztaritzen. Ihiztari-andana zen hor ta basa-ahuntza bazela, ikusia zutela; ta hilko zutela, ta, jateko, besta jarri behar zutela... Bainan gero basa-ahuntzik ez arrapatu; basa-ahuntza bizirik...

Bi uztaritztar etorri ziren, ta suiet horren gainean bertsoak eman-arazi zizkidaten. Bainan ez naiz orroitzen zer eman nuen».

Orduan Lafitte apez jaunari eskutitza egin genion, gertaeraren berri emanaz, eta, bera Uztaritzen bizi baita, bertso oien aztarrenik biltzen saiatuko ote zan galdetuaz.

Banekian, noski, ate ona jotzen nuala. Lafitte jaunak, bertsoak ez-ezik, oar ba-

tzuk ere bialdu dizkit, gertaeraren azalgarri. Milla esker berari!

Onela dio Lafitte jaunak:

* * *

9/XI/71.

Adixkide jauna:

L. Dassance-k egin du inkesta ostatur ostatu, eta azkenean Bernardin Iriberry-k jakin du nori bertsoak galde egin.

Kopia batetik harturik igortzen daukitzut berehala.

Bertzerik gabe, agur handi bat:

P. Lafitte.

* * *

Huna ihizi-aldi hortarako, herriko mutilak egin zuen «krida» edo deia, meza-tik landa, aintzineko igandean:

«Une battue au cerf et au chevreuil est organisée sur le territoire d'Ustaritz le dimanche 14 novembre 1965.

Elle devrait permettre un banquet prévu pour le samedi 20 au soir au Restaurant Chicana d'Arrauntz.

Tous les amateurs de ce gibier peu-

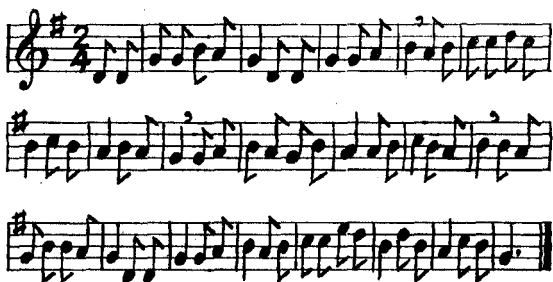
vent se faire inscrire jusqu'a jeudi soir, dernier délai, soit à Ustaritz chez Mr Cellan, à Herauritz chez Laborde Dominique, à Arrauntz chez Mr Iriberry dit Chicana.

La Société de chasse se fera un plaisir d'accueillir les chefs de famille cultivateurs dans la commune, qui bénéficieront, sur le prix du repas, de la fourniture gracieuse de la viande.»

Bernardin Iriberry oihan-zainak irakurtu zuen dei hori 1965-eko hazilaren 7-an. Xikana erraiten diote, haren aita-ginarrebaren izengoitia izaki-eta.

Jan-aldia (*le banquet prévu*) Pettite-nean egin beharra zen, Iriberry horren ostatuan.

Pettan, ihiztarietarik baten izengoitia da.

1/ Zonbeit bertso berriren
hasten niz kantatzen,
suiet eder bat baita
orai Uztaritzen:
zonbeitek laket dute
ihizin ibiltzen,
haragi ona baita
ihizitik biltzen;
desafiatu denak
ez dituzte hiltzen!

2/ Pettan guziek dute
ezagutzen ontsa:
basa-ihizientzat
hori ez da lotsa.
Igandean izan da,
bildurik laguntza,
aintzinetikan gogoz
hil dute ahuntza:
berek jan behar heiek
saltoka dabilta.

3/ Hori gertatu zaiku
komedi polita!
Ihiztari horiek
beti espantuka,
ustez segura zuten
plana tiratu-ta.
Ainitz enganatzen da
sobra fidatu-ta:
ihizia hil aintzin
jaleik ez gomita!

4/ Pettanek bazeraukan
hiltzeko gogua;
bainan basa-ahuntza
gaitza da zalua.
Harek enganatu du
gure urgulua.
Erran zuhur hau ez da
arras oraingua:
Ez sal, bera hil gabe,
hartzaren larrua!

5/ Ez otoi nolana
ihizin abia!
Zakurrak e hortako
onak behar dia,
arrastoan batzuek
tronpatzen baitia:
Ahuntza utzi-eta
segi azeria.
Egin beharko zaie
eskola berria!

6/ Ostaler jauna, zuri
huna bi abisu,
ihiztari horier
egiteko kasu:
«Astoa hil beharko,
ahuntzik ez dugu!»
Ororen kontentatzen
lan izanen duzu,
gonbidatu guziak
jiten bazauzkitzu.

KUKUSOA (1)

Mixel Itzaina-k: Mattin, kukuso bat zira. Erranen daukuzu nola pasatzen duzun eguna, nun etzaten ziren, nun askaiten duzun, nun bazkaiten...

(1) Aldude, 1965/XII/25.

Mat.: Kukuso gisa jarrita hemen
nago segur pentsaketan:
udan ongi naiz bainan gaizkixko
segur neguko otzetan;
aratsean baino aise azkarro
izaten bainaiz goizetan,
otruntza ederrak gauaz eginez
zonbeit gizon ta atsotan.

Negu partian nik gauak beti
ezteramazkat barurik,
ta nere ustez ez dut ba eiten
nehorri ere malurik;
pixka pixka bat tentatzen ditut
atso zar hoiek segurik,
nere ihizin haitzen baitira
beren argia pizturik.

Ai zer aseak egiten tudan
hoiek daudelarik lotan,
ni ongi hazten naizelarikan
kexatzen dira frangotan:
batean belaunean bilatzen naute,
bertzian berdin zangotan,
eta ni berriz laster gordetzen
beso azpiko bilotan.

PORTUGES BATI (1)

Jean Haritschelharrek: Aste huntako *Herrian* leitu, eta funtsean leituko dautzut, hor duzu zure suieta, eta suieta serioa, zeren-ta suiet serioetan ere on zirelaketz.

«Larunbatean Ezpeletako mendi maldan den oihan batean, Espainiako mugari urbil, aurkitu dute gizon gazte baten gorputza. Jandarmek inkesta egin dute, eta laster jakin portugesez bat zela, ixilka etorria. Ez du iduri izan duela ez kolperik, ez bertze tratamendu gaixtorik. Itxuren arabera, oinez bide luzea eginik, eta beharbada ez aski janik, lehertua gelditu da lurrean, eta han zendu.»

(Mattinek aho-petik: Orai hango makurra beharko dut zuzendu!)

Orai zuk, Mattin, kantatuko dauzkuzu, otoi, portugesez horren azken ahenak,

---

(1) Baigorri, 1967.

ikusten zielarik bere buria hiltzera zoa-
la, hiru edo lau bertsutan. Hor suiet sar-
korra duzu.

Mat.: Suiet eder bat emana naute
pixka bat kanbiatzeko,
nahiz adinik aski banuken
nik ere seriosteko;
errana naute gizon gazte hoi
bertsuetan aipatzeko,
Portugaletik nola heldu zen
ogia irabazteko.

Portugalen e naski bizia
ibilki baita balantzan,
mundu hunetan soinuak dauku
dener irakusten dantzan;
ta hura ere hunat heldu zen,
bai, zerbeiten esperantzan,
t'harek gaizuak zer pents'ote du
biziaren akabantzan?

Hura're naski zerbeit goguan
Frantzi alderat heldu zen,
gure bizian ensaiatzia
denentzat ez al da zuzen?
Bainan Jinkoak uste gabian
bizia baitauku kentzen,
nun-nahikua izan zadien
Jaungoikoaren haurra zen!

Azken bertsua kantatuko dut
harentzat umil-umila:
sendo etxetik partitu eta
bidian gelditu hila;
orai harentzat bihotz barnetik
ni otoizketa nabila,
bertze desirik eztut egiten:
zeruan gerta dadila!

ESKUARA ALA LATINA? (1)

Jean Haritschelharrek: Badakizie orai eskuara badugula mezako liturjian. Xalbador ateratzen da eskuararen alde. Ta Mattinek, nahiz ezti en deusik konprenitzen, nahiago du latina.

The musical score consists of five staves of music. The first four staves are in 6/8 time and feature a melody with eighth and sixteenth notes. The fifth staff is in 4/4 time and contains the lyrics 'Zaki bat bustela ere bat;'. The score includes several section markers labeled 'A' and 'B'.

(1) Baigorri, 1967.

Xal.: Giristinoak bizitzen ginen
lehenago amentsetan,
deus ez konpreniturikan ere
fede baitzen apezetan;
nola latinez kantatzen zuten
batzutan eta bertzetan,
kontensko nago orai eskuara
dabilkatela mezetan.

Mat.: Nere laguna Xalbador ona
kasik ametsetan dago,
horrek latina bainan aise
eskuara du nahiago;
erraten tuen gauza hoietan
konprenitzen du gorago,
nahiz lenago izaten baitzen
gaur baino saildu geiago.

Xal.: Sailduak saildu utz ditzagun ta
ezta dena hortan fini,
gure gustua ere egin dadin
ez ote da ba komeni?
Oraiko meza aberatsago
ainitz iduri zait eni,
ez dea xuxen Jaunaren hitza
denek dezagun konpreni?

Mat.: Gaizo Xalbador ari baitzauku
gaur eskuararen gainian,
nik errepusta emanen diot
hortaz onbore onian:
gure Jeinkoak entzuten dauku
meza ari zaukunean,
lenago aise hobeki baitzen
denek lenguaia berian.

Xal.: Zer lenguaietan meza entzun
Jeinkoak ez dauku erran,
erran derauku egin dezagun
nork guhauren araberan;
mezaren balioa dezakete
latin hitz hoiek ereman,
eder zaut eni meza entzutea
bakotxak bere mintzairan.

Mat.: Gaizo laguna, erran behar dut
orai pentsatzen dutana,
nik dadukatan jakitatea
zeruetarik ukana:
moda berriko jokia daukak
gaur ik goguan dukana,
apez horiek uzten ai tiztek
latina eta sotana.

Xal.: Kontzilioko moda hau etzan
Mattinendako egina,
igande batzuz ikusten dugu
mezaren erdirat jina,
ukondoaren pausa-lekuan
emanik buru izkina...
Hunentzat orduan berdintsu da
eskuara eta latina!

Mat.: Xalbador hunek bere laguna
nunbeit nai du zirikatu,
eta nik gauza horren gainian
eztiot nahi barkatu;
bere burua hola du eta
aise du orrek karkulatu,
ire burutik ik etzakala
ire laguna jujatu!

A B E R A T S A (1)

J. M. Aranalde-k: Mattini tokatzen zation gaia jarriko diogu: aberatsa.

---

(1) Ermani, 1969/VIII/9.

Mat.: Horrek zertsu gai emango zuen
nik ezpainezaken pentsa,
amodiorikan behiñ ere
eztut izan sosarentza;
diru hori da gogo txarreko
izaten gehientza,
nik diru guttirekin bizi naiz
bañan gogoz aberatsa.

Gauza horrerri pentsatzen daude
Euskalerrin gehienak,
nik asko berri ikasia dut
txiki eta haundienak;
askok ez izanarekin ere
kausitzen dituzte penak,
ikusi ditut nik dirudunak
pobre bizitzen direnak.

Nik gauza hauxe pentsatutzen dut
nekatu gabe burua:
nik eztut asko estimatutzen
aberatsaren gradua;
beti diruen kontatzen hantxe
bere denbora badua;
baldin ez bada aprobeztatzen
zertarako da dirua?

GAZTEERI (1)

Teodoro Ernandorena-k: Emengo gazteei iru bertso, ia erritik kanpora alde egin gabe bertan kabia egiten duten.

A B zaita onela ere bai:

(1) Leitza, 1970/IV/26.

Mat.: Mutil gazteak, nere bertsu hau
ondo hartzazue goguan,
gora-bera asko ikusten baita
izaten dela munduan:
urruti baino gauza hobeak
baitirare inguruan,
herrian bertan gelditutzia
hartu zazute buruan.

Beti urruti senditzen dira
ta entzuten alegiak,
uste bertakuak txarrak diren ta
urrutikoak hobiak;
denak probatu egiten ditu
kurri dabillan jendiak:
oso aberats dira urruti ta
bertara gan ta pobriak.

Mutil gazteak, hauxe nai nuke
egun gogoan hartzea,
nik puxka bat probatua baitut
mundu untako bizitzea:
hobe duzue lekuan bertan
gero're saiatutzea,
andre pulit bana hartu eta
bertan egin ohantzea.

POBREA TA ABERATSA (1)

Mariano Izeta-k: Mattin izanen da pobrea; eta Azpillaga, aberatsa. Ez dakigu zer gertatzen den, bañan Mattin, arras pobrea izanagatik, Azpillaga baño aunitzez obekiago bizi da. Orai berek erranen dute. Bosna bertso. Mattinek asiera.

(1) Elizondo, 1970/V/17.

Mat.: Ni pobre sortu izan naiz eta
geroztik pobre gelditu,
jatekoa ere gutti nuen ta
hartako ez naiz haunditu;
zu, Azpillaga, sostuna zera,
halaxe zait iduritu;
ni puska obeki bizi nitake
zure diruak banitu.

Azp.: Bañan zuk, Mattin, arren etzazu
eskatu orrelakorik;
gizon txikia zera, egia,
baiña ez dago flakorik;
gizon txikiak jaten ere ez du
ia gastatzen dirurik,
len daukanakin ik aski daukak
ta ez duk bear besterik.

Mat.: Ni eskoletan enaiz ibili
gauza ainitz ikasteko,
eta gainera suerterik ez
izan nik aberasteko.
Borondaterik ba ote duk ik
pixkat neri partitzeko?
Karitatea egin bear duk
zerua irabazteko.

Azp.: Nik diru asko, ta diru gabe
dago onen boltxikua,
baiña aberats batena baiño
alaiago du burua;
milla pezeta dan bezelaxe
estimatzen du durua,
pobre aiñ ondo bizi dan batek
zertarako dik dirua?

Mat.: Ni beti hola ibiltzen bainaiz
aberatsaren tentatzen,
aberatsa hobeki dagola
batere ez dut pentsatzen;
dutan apurra parrandan beti
gostura baitut gastatzen,
eta hau berriz etxe-zokuan
bere diruen kontatzen.

Azp.: Mattinek beti griña ori du,
dakigu berak esanik;
iñok ez dio gorrotorikan
orren txikia izanik;
atzo egindako diru pixarrak
gaur nolatan dauzkan janik,
onen semiak ez dute onen
dirua gastatzen lanik.

Mat.: Beiñe dirurik ezpaitu gorde
Mattin bizi den etxiak,
hortaz ohartu dira aspaldi
semeak eta bertziak;
nik beti aise iretsi ditut
lanetik irabaziak,
eta errexki kontatu ditut
nik nere aitak utziak.

Azp.: Gizon beartsu deabruzko au
beti ari da tentatzen,
ta iseka bat asmatutzen du
nik ez dudala gastatzen;
prailleak eta monja guziak
neronengana eskatzen,
nik lanik asko bazedukiat
pobre guziak mantentzen!

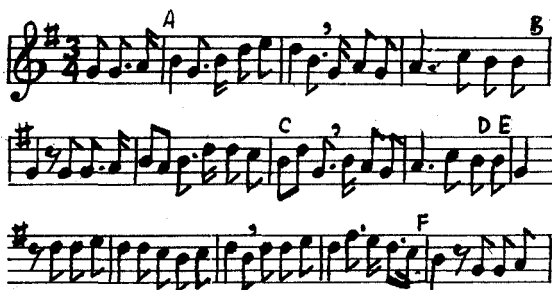
Mat.: Gure aberatsa orai juañ zaku
praile ta mojetaraino,
nik berriz dotrinan ikasi dut
hoietarik egundaino
kaamelu bat orratz-zilotik
pasako dela alaino,
zu bezelako aberatsen bat
zeruko atean baino.

Azp.: Zeruko atea orren errexa
dala al zak iruritu?
Orrek, al balu, patarrarekin
bere muturra garbitu!
Iñok ematen dizkan guztiak
berêla zurrupatzê'itu,
alkolizatuta iya il zan
nere diruak balitu!

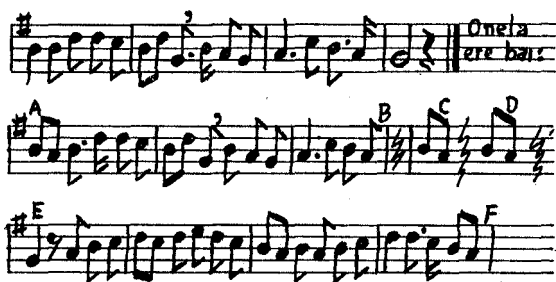

MATTIN ETA SAN PEDRO (1)

Antxon Aranburu-k: Mattin izango da zeruan ate joka datorrena, zeruko atarian agertzen dana; eta Lazkano San Pedro izango da. Iruna bertso kantatuko dituzte, Mattin asita.

(1) Usurbil, 1970/VII/4.

Mat.: Zeruko ate ondoan naiz ni
 aspaldion zai egoki,
 ta San Pedrori atia jo diot
 ustez puliki puliki;
 bertsu kantatuz ta otoitz iñez
 munduan nintzen ibilki,
 eta orain zeruko atia,
 Pedro, bear diuzu ireki.

Laz.: Atsekabe bat eman didazu,
 nere lagun zar maitea,
 adiskideak izatea gaur
 ekarri digun kaltea!
 Leku txikia biezu baña
 zerua dago betea,
 obeko dezu purgatoiora
 edo infernura joatea.

Mat.: Beraz zeruan ez dala diozu
nik behar dudan lekua,
alta etzen ba izugarria
nik ein dudan bekatua;
ta harritzen naiz nola atezain
jarri zu bezalakua:
bere nausia, bizi zalarik,
hiru bider ukatua!

Laz.: Lengo munduan Zeruko Aita
etzendun ondo serbitu,
eta oraingoz oker aundiak
gauz orrek ekartzen ditu;
ainbat pekatun karga dezu ta
ezin zindezke kabitu,
berriz onera etortzerako
purgatoioan garbitu.

Mat.: Jaungoiko ona ez ote da ba
gaur nitaz urrikalduko?
Egin ditudan bekatu hoiek
ez ote tu barkatuko?
Bertsu koxkor bat euskara garbiz
atetik diot kantatuko,
eta zuk nahi baduzu ta ez
ni zeruan naiz sartuko!

Laz.: Mundu orretan zenbat persona
ez ote dezu engaña,
eta bestean izango dezu
oker guzien ordaña;
begiratuta aingeru baten
itxura daduka baña,
onek okerrak egiñak ditu
iru bat etsaiek aña.

KASINOTIK ETXERAT (1)

Antxon Aranburu-k: Mattin, lengo larunbatean jornala jaso zendun lantokian; eta, zuzenean etxera joan baño lenago, Biarritzko kasinoan dana galdu zenduan. Aber andreari zer esaten diozun.

The musical score is written in G major (one sharp) and 6/8 time. It consists of five staves of music. The first four staves are labeled A, B, C, D, E, and F. The fifth staff is labeled 'Onela ere bai' and contains the lyrics 'Onela ere bai' with the notes A=D, B=E, and C=F.

(1) Usurbil, 1970/VII/4.

Mat.: Kasinuan nola ibili naizen
danek duzue aditu:
jornala altxa nuen nik eta
hura jokutzen gelditu;
bertsulariain andriak ere
etxian kontuak ditu,
jornal txikia nola nuen nik
han uste nuen haunditu.

Hori badaki nol'izaten den
joko-etxetan jendiak,
ni baño leno bertze asko're
han badira ibiliak;
eta jokatzuz irriskatu nik
jornalian irabaziak,
etxera gabe hantxet utzi tut
tristeki nere guziak.

Umil-umila arrimatu naiz
ni andriaren onduan,
hura erritan azkar hasi zait
demoniua goguan;
bañan nolazpeit sartu diot nik
azkenian hau buruan:
jornal doblia ekarriko dut
nik etxerat urrenguan!

ASTOA (1)

Airea: 120 orri-aldean bezela.

Antxon Aranburu-k: Ta Mattini, azken gai bezela, jarriko diogu, iru bertso kanta ditzan: astoa!

Mat.: Jende maitiak, jakin zazue asko-kontuz gabiltzala, eta hementxe bilatzen dute arbola danen itzala; eta bertsutan esango det nik jendiak jakin dezala: gaur iñork hemen eztu esango asto haundia naizala!

---

(1) Usurbil, 1970/VII/4.

Nere denboran baserrietan
asto asko ikusia,
eta guk ere deramakigu
naski astoen bizia;
gaur ere hemen astokerian
bertsutan bainaiz hasia,
beharriz eztut itxurik bañan
astoaren irrintzia!

Holako gaien aitzeko die
gisa hortako egunak,
asto-kontura dira gaur ere
hemen kantatzen tugunak;
eta hau ere esan behar dut,
adixkide ezagunak:
neoni franko astoa naiz bañan
bertan baditut lagunak!

MODA-DENDA (1)

Juan Mari Lekuona-k: Mattinek Donostian moda-denda bat jarri du, *boutique* esaten dioten olakoa; moda-denda bat, peluka ta guzi. Iru bertso.

(1) Oiartzun, 1971/VI/6.

Mat.: Modaren esplikatzan
behar dut nik hasi, (*bis*)
gazte maiteak, hori
behazue ikusi;
oraiko moda hori
ezpaita itsusi,
modan emanak ditut
arrop'eta guzi;
gaztiak orai modan
bihar dute bizi!

Moda gustagarri da
gazte horietan, (*bis*)
dendarat heldu zaizkit
denak lorietan;
pintur'urdiña eman
behar begietan,
eta luzetasuna
bada ilietan;
neska geienak berriz
ezpain gorrietan.

Gaztien gostukoa da
beti moda berri, (*bis*)
moda segitzen dut nik
berdin arropari;
pulitagoa dela
neri zaut iduri,
aski duzue beiratzea
neska gaztieri:
zoñen pulitak diran
ixterrak ageri!

AITA TA SEMEA (1)

Airea: 124 orri-aldean bezela.

Juan Mari Lekuona-k: Mattin emengo mutil bat da. Afrikan soldadu dagoela, emakume beltz batekin ezkondu da. Bere baserrira dator emakume beltzarekin, eta atarian aitarekin, Uztapiderekin, topo egiten du. Iruna bertso. Mattin aste.

Mat.: Bertsu koxkor bat orai banuke
hemen nere aitarentza,
ni mutil zahar egongo naizen
ori ez zazula pentsa;
amodioa nik ere badut
neskatxa gaztiarentza,
andre bat ona ekarritzen dut
hori izan arren beltza.

---

(1) Oiartzun, 1971/VI/6.

Uzt.: Nere semea Afrikâ jua zan
soldadutza serbitzera,
beti ezkontza ibiltzen zuen
len e itzetik itzera;
etxia etzun asko maitatzen
baña etorri da atzera,
auxen da prenda ekarri dezuna
soldaduzkatik etxera!

Mat.: Nere berriak emango ditut
andregaiaren gainian,
zuk ere ondo hartuko duzu
etxian sartzen denian:
amodioa ezta juzkatzen
presunaren kolorian,
pintura beltza izanagatik
ohitua da lanian.

Uzt.: Onek andrea aukeratzeko
izan du begi zorrotza;
utsa razako bat izan balitz,
ekarri digu arrotza!
Ardi beltz ori artalde ontan
ez al da izango lotsa?
Jakin nai nuke zer ertengo dan
nik gero orren bildotsa!

Mat.: Amore-kontu ni ametsetan
aiturik egun eta gau,
aita maitea, zure belarriz
orai entzun behauzu hau:
Afrika denian etzien izango
naaski horrelako lau,
puli-pulita ez dago bañan
horrek bihotzez maite nau!

Uzt.: Esan bezela soldaduzkara
bialdu gendun mutilla,
polita ez du andrea baña
biotz ona ta umilla;
Afrikaraño juan bear al zan
orrelako baten billa?
Berakin bizi bear du eta
semia or konpon dedilla!

DESAFIOA (1)

Airea: 137 orri-aldean bezela.

Antxon Aranburu-k: Beste aldeko periodikuak irakurri badituzute, jakiñaren gañean egongo zerate Mattin boseadore sartu zaigula. Baten faltan bi ditugu orain: Mattin eta Urtain. Erri guziak jakin nai du zein dan geien: Mattin edo Urtain. Ta Mattinek iru bertsoan desafioa botako dio Urtaiñi.

Mat.: Desafioa degu
egun arratsian, (*bis*)
Urtainen kontra jarri
bainaiz fantesian;
horixe asmatua
nadukan etxian,
eta probatuko dut
memento gutxian
Urtain botako duala
jota kokotzian.

---

(1) Usurbil, 1971/VII/3.

Urtain nolakoa den
nik ondo badakit, (*bis*)
bainan ajola gutti
daukat harengatik;
Mattinek kolpia nola
botatu bazakik,
harek ez du eginen
manera beretik:
kolpea botáko nau
buruan gañetik.

Pixkat atakatzia
harek eztu kalte, (*bis*)
haren kontra jokatzia
Mattinek du maite;
hura azkarra dela
neri esan naute,
bañan inportarikan
neri etzait bate:
hura kanpeon dago
nik nai detan arte!

AMA TA SEME KALPAR-LUZEA (1)

Gai-emaleak: Gorrotxategi da oraingo kalpar-luze oietako bat; eta Mattin, berriez, bere ama, eta esaten dio moztu egin bear dula. Ia konbentzitzen ote dun.

Mattin:

A B zatria
onela ere
bar:

(1) Leitza, 1971/VIII/13.

Hauxet entzun bihar dezu
 zuk, seme maitia:
 ile luze hoi dela
 zuretzat kaltia;
 obe duzu lenbailehen
 ile hoi moztia,
 bertzela zorriek ere
 ingo'ute kabia.

Gorrotxategi:

The musical score consists of four staves of music. The first staff is in treble clef with a key signature of one flat and a 2/4 time signature. The second staff begins with a fermata over the first note. The third and fourth staves continue the melody. The fourth staff ends with a double bar line and the instruction 'A NUPPIU oneta ere bar:' written below it.

Nere ama txiki au da
 buru txorokua,
 eskerrak ez naizela
 bere modukua!
 Esan ditunak ere
 badira naikua,
 ez al dakizu ori dala
 gaurko modakua?

Mat.: Nere semia, artzen dek
modako gradua,
gaurko askoren gisa
habilla galdua.
Nik ere kurritu diat
denboraz mundua:
ile luzia bañan
hobe dek burua!

Gor.: Ama triste au erri-
taka aldamenian
neri asten zait etxe-
runtza nuanian;
onekiñ ez da giro
gaurko egunian,
berai buruko illeak
galdu zaizkonian.

Mat.: Ni're iletsua nitzen
lenago gaztian,
t'azkenera ikusten det
postura tristian.
Entenituko al du
amak esatian?
Estali ederra du bañan
ezerrez azpian!

Gor.: Ama xarrak esate'izkit
ainbeste itz trakets,
onek jardunda neri, nik
erantzuna baietz;
moztuko'etala esanda
jarritzen da pozez,
zuk senarrari agindu
ta semiari ez!

AITA-SUI-GAIK (1)

Pedro Artetxe-k: Zuk, Joxe Migel, arkitu dezue neskatz gazte lirain bat; eta berarekin izketa goxoak izan ondoren, eraman zaitu neskatzak bere etxera, bere gurasoak ezagutzera. Eta or agertzen da zure lagun Mattin, neska orren aita. Ez takigu ortik aurrera nola konpondu zera. Orain iruna bertsotan, zeuek nai dezuten doñu bat artuta, agertu zaiguzute alkar-izketa ori nolakoxea izan dan. Asi zaitetz zu, Joxe Migel, bidezkoa danez, besteren etxera joana baitzera.

Lazkao-Txiki:

(1) Lasarte, 1971/X/16.

Ara zer suertea izan dedan
bater'ez genekigula,
era ontara iritxitzerik
enuen uste sekula:
gaur agertu dit zure alabak
biotzez maite niñula,
aitagai maite, lenen sarreran
Jainkuak gau on dizula!

Mattin:

Nere alaba maitea daukat
nere izardiz hazia,
ttiki-ttikitik lanaren gostuz
ekarriz horren bizia;
ta pena nuke alaba hori
nolanahika uztia,
ta zer moduzko gizona zeran
eztet oindik ikasia.

Lazkao-Txiki:

Zu bezelaxen txikia naiz ta
beti portatutzen naiz fin,
zure alaba etzazu pentsa
gaizki dagonik nerekin:
dantzan plazatik onuntzaraño
ni etorri naiz berekin,
bi musu eman dizkiot bañan
okerrik ez diot egin.

Mattin:

Horrekiñ ezkondu baño lehen
kontuak ondo atera,
ez noa gero nere alaba
edozoin moduz saltzera:
balin txikia izanagatik
fiña ta ona bazera,
nere alabaren eskatzera
lasai etortzen al zera!

Lazkao-Txiki:

Millaka esker, aitagai maite,
ongi artu dezu dena,
au izandu da mutillarentzat
zorionik ederrena;
etorkizunai begira nago,
kezka bat daukat urrena:
raza txikia aterako da,
orrek ematen dit pena!

Mattin:

Ttipi-haundi ta gora-beherak
utzi detzagun aparte,
askotan haundi eta ederrak
berdiñ ekartzen du kalte;
ta bihotzetik batek bestia
ondo badezute maite,
nai duzutenian esposatu,
nigatik libro zerate!

ORAINDAÑOKO LIBURUAK

1. R. Artola: Sagardoaren Graziya (*Aitua*).
2. M. Soroa: Gabon, Au ostatuba!, Anton Kaiku. (*Aitua*).
3. F. Apalategi: Euskal mutillak armetan, I. (*Aitua*).
4. Pepe Artola: Ustez laguna detan. (*Aitua*).
5. P. M. Urruzuno: Euskalerritik zerura. (*Aitua*).
6. T. Alzaga: Ramuntxo. (*Aitua*).
7. R. Azkarate: Galtzaundi. (*Aitua*).
8. A. Apaolaza: Patxiko Txerren.
9. B. Iraola: Oroitzak.
10. Errege eguneko bertso sayoa (1962). (*Aitua*).
11. P. Larzabal: Bordaxuri. (*Aitua*).
12. Bilintx: Bertso ta lan guziak. (*Aitua*).
13. M. Izeta: Dirua galgarri. (*Aitua*).
14. P. Larzabal: Iru ziren.
15. Ezkontza galdutako bertsoak, I.
16. A. M.ª Zabala: Gabon gau bat.
17. A. M.ª Labayen: Malentxo alargun!
- 18-19. A. Zavala: Txirrita. (*Aitua*).
20. F. Goñi: Lurdesko gertaerak.
21. P. Larzabal: Herriko bozak.
22. Bertsolarien txapelketa (30-XII-1962).
23. Aizkolariak.
24. F. Imaz: Bertso guziak.
25. A. P. Iturriaga: Jolasak.
26. A. M.ª Zabala, A. Larraitz, Mir: Periyaren zalapartak.
27. Azpeitiko Premiyoaren bertsoak. (*Aitua*).
28. B. A. Mogel: Ipui onak.
29. T. Alzaga: Burruntziya.
30. G. Anduaga: Egunsentiko txoria.
31. M. Soroa: Baratzan.

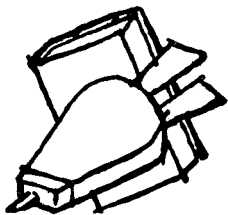
32. *M. Elicegui, A. Zavala*: Pello Errotaren bizitza.
33. *M. Elicegui, A. Zavala*: Pello Errotak jarritako bertsoak.
34. *P. Larzabal*: Senpere-n gertatua.
- 35-36. *J. V. de Echagaray*: Festara.
37. *A. Cardaberaz*: Euskeraren berri onak.
38. *S. Salaverría*: Neronek tirako nizkin. (*Aitua*).
39. *Bertsolariak*: Amar urteko bertso-paperak.
- 40-41. *J. R. Zubillaga*: Lardasketa.
42. *Uztapide*: Noizbait.
43. *Bertsolari-txapelketa* (1-I-1965).
44. *P. Larzabal*: Hilla esposatu.
- 45-46. *J. M. Satrústegui*: Bordel bertsolaria.
47. *P. M. Urruzuno*: Iru ziri. (*Aitua*).
48. *P. Barrutia, Sor Luisa, X. Munibe*: Teatro zaarra.
- 49-50. *A. Zavala*: Pello Errotaren itzala.
51. *P. M. Urruzuno*: Ur-zale baten ipuiak.
- 52-53. *G. Anduaga*: Bertso-bilduma.
54. *A. Zavala*: Fernando Amezketarra bertsolaria. (*Aitua*).
55. *Basarri*: Laugarren txinparta.
56. *A. Zavala*: Udarregi bertsolaria.
- 57-58. *C. Beobide*: Asis'ko Lorea.
59. *A. Zavala*: Axentxio Txanka bertsolaria.
60. *A. Zavala*: Errikotxia, Itxaspe ta beste zenbait bertsolari.
61. *A. Zavala*: Gaztelu bertsolaria.
62. *A. Zavala*: Zarautz'ko Zaldubi bertsolaria.
- 63-64. *A. Zavala*: Juan eta Pello Zabaleta bertsolariak.
65. *J. M. Satrústegui*: Luzaide'ko kantiak.
66. *A. Zavala*: Iru bertsolari.
67. *Bertsolari-txapelketa* (11-VI-1967).
- 68-69-70. *A. Zavala*: Alzo'ko Imaz bertsolaria.
- 71-72. *A. Iturriaga*: Ipuiak.
73. *A. Zavala*: Iru anai bertsolari.
- 74-75. *A. Zavala*: Errenteria'ko bertsolari zaarrak.
76. *A. Zavala*: Alza'ko bertsolari zaarrak.
- 77-78. *A. Zavala*: Paulo Yanzi ta bere lagunen bertsoak.
- 79-80-81. *A. Zavala*: Lexo bertsolaria.
82. *A. Zavala*: Juan Maria Zubizarreta bertsolaria.

83. *A. Zavala*: Motza, Zulaika ta Ugalde bertsolariak.
84. *M. Matxain*: Uste gabea.
85. *Xalbador*: Ezin bertzean.
- 86-87. *A. Zavala*: F. Iturzaeta bertsolaria.
- 88-89-90. *A. Zavala*: Xenpelar bertsolaria.
91. *A. Zavala*: Txapel bertsolaria.
92. *I. Alkain* — *A. Zavala*: Alkain aita-emeak.
93. *A. Zavala*: Zubeltzu ta Saikola bertsolariak.
94. *A. Zavala*: Atano ta Estrada bertsolariak.
- 95-96. *A. Zavala*: Azkoitia'ko zenbait bertsolari.
97. *A. Zavala*: Bidasoa aldeko bost bertsolari.
- 98-99. *Inozentzio Olea*: Goierriko lorak.
100. *Manuel Lasarte*: Bertso-mordoxka.
- 101-102. *A. Zavala*: Txirritaren bertsoak. I.
- 103-104. *A. Zavala*: Txirritaren bertsoak. II.
105. *Jose Inazio Etxeberria*: Mendi-gañetik.
106. *A. Zavala*: Pastor Izuela. — Ezkioko ta Segurako itxuak.
107. *A. Zavala*: Zepai bertsolaria.
108. *Mattin*: Ahal dena.

1027972

JB-961

AUSPOA
LIBURUTEGIA

JB-

IMPRESO EN ESPAÑA